

AZ ÓCSAI „NEFELEJCS” ÉS „NAPSUGÁR” ÓVODA
ÓVODÁSOK KOMPLEX
KÖRNYEZETI NEVELÉSE - PEDAGÓGIAI PROGRAMJA
2024.

Intézmény OM- azonosítója: 033000	Intézményvezető: Szűcs Jánosné
Legitimációs eljárás	
Nevelőtestület nevében:	Alkalmazotti közösség nevében
A dokumentum jellege: Nyilvános	
Érvényessége: 2024.04.01.	
Ph.	

MÓDOSÍTOTTA:

KÁNAINÉ GELENCSÉR JUDIT
SZÚCS JÁNOSNÉ

2024

TARTALOM

BEVEZETÉS	7
1 NEVELÉSI PROGRAMUNK CÉLJA, FELADATAI.....	9
1.1 GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	9
1.2 PROGRAMUNK KONCEPCIONÁLIS HANGSÚLYAI	10
1.3 NEVELÉSÜNK ALAPVETŐ CÉLJA.....	11
1.4 A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS FŐ FELADATAI	11
1.5 A FEJLESZTÉS RENDSZERE	13
1.6 PROGRAMUNK SZERVEZETI ÉS IDŐKERETEI.....	16
2 A PEDAGÓGIAI PROGRAM TARTALMA.....	17
2.1 A JÁTÉK	17
2.2 A MOZGÁS	23
2.3 AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA.....	27
2.4 A KÖZÖSSÉGI ÉLET, TÁRSAS VISELKEDÉS ALAKÍTÁSA, ERKÖLCSI ÉS ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS, ÉRZELMI NEVELÉS, SZOCIALIZÁCIÓ	30
2.5 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE.....	34
2.6 VERSELÉS - MESÉLÉS	40
2.7 RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA.....	43
2.8 ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC.....	46
2.9 ÜNNEPEK, ÜNNEPÉLYEK	49
3 A KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ, SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK INTEGRÁLT ÓVODAI NEVELÉSE.....	51
3.1 A KORAI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS	51
3.2 SAJÁTOS FEJLESZTÉSI ELVEINK	51
3.3 CÉLUNK.....	52
3.4 FELADATUNK	52
3.5 A FEJLESZTÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI	53
3.6 A FEJLESZTÉS SZERVEZÉSI ÉS IDŐKERETEI.....	54
3.7 A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐJE AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	55
4 TEHETSÉGGONDOZÁS	56
4.1 A TEHETSÉGES GYERMEKEK TULAJDONSÁGAI, KORÁN MEGMUTATKOZÓ KÉPESSÉGEI	56
4.2 A TEHETSÉGGONDOZÁS SZERVEZETI KERETEI	56
4.3 AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI	56
5 GYERMEKVÉDELMI MUNKA AZ ÓVODÁBAN.....	57
5.1 AZ ÓVODA KÖRNYEZETÉNEK JELLEMZŐI GYERMEKVÉDELMI SZEMPONTBÓL	57
5.2 A CSALÁDDAL VALÓ KOMMUNIKÁCIÓ ALAPELVEI.....	59
5.3 AZ ÓVODA CSALÁDSEGÍTŐ ÉS CSALÁDOKAT TÁMOGATÓ TEVÉKENYSÉGE, A CSALÁDSEGÍTŐ FELADATAI	59
5.4 AZ ÓVODA GYERMEKVÉDELMI PROGRAMJA	60
6 AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI.....	62
6.1 AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD	62

6.2	AZ ÓVODA ÉS A BÖLCSŐDE.....	62
6.3	AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI.....	63
6.4	PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK ALKALMAZÁSÁNAK FELTÉTELRENDSZERE	64
7	A SZÜLŐK ÁLTAL IGÉNYELT EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK.....	66
7.1	AJÁNLOTT HELYSZÍNEK.....	66
	MELLÉKLET	67

AZ INTÉZMÉNY JELLEMZŐ ADATAI

Ócsai Nefelejcs Napközi Otthonos Központi Óvoda és Manóvár Bölcsőde

- ❖ Költségvetési szerv rövid neve: Ócsai Óvoda és Bölcsőde
- ❖ Az alapító – fenntartó szerv neve: Ócsa Város Önkormányzat
- ❖ Az alapító – fenntartó szerv székhelye: 2364 Ócsa, Bajcsy-Zsilinszky u. 2.
- ❖ Az intézmény székhelye: 2364 Ócsa, Dózsa György tér 1.

1. 2. Az intézmény telephelyei (tagintézmények megnevezése és címe)

- ❖ Ócsai Óvoda és Bölcsőde Napsugár Tagóvodája, 2364 Ócsa, Baross u. 16.
- ❖ Ócsai Óvoda és Bölcsőde Manóvár Bölcsődéje, 2364 Ócsa, Baross u. 16.

Az intézmény elérhetőségei

Tagintézmények neve	Telefon	E-mail
Nefelejcs Központi Óvoda 2364 Ócsa, Dózsa György tér	óvodatitkár: 29/ 378-065 intézményvezető: 29/578-840	info@nefelejcsovoda.hu www.nefelejcsovoda.hu
2364 Ócsa Baross utca 16 Napsugár Tagóvoda	29/ 378-084	napsugar@nefelejcsovoda.hu
2364 Ócsa Baross utca 16 Manóvár Bölcsőde	29/ 378-975	manovar@nefelejcsovoda.hu

1.3. Az intézmény típusa

Közös igazgatású több célú intézmény (óvoda és bölcsőde)

1.4. Irányító szerv neve, székhelye

Ócsa Város Önkormányzatának Képviselő-testülete
2364 Ócsa, Bajcsy-Zsilinszky u. 2.

1.5 Az intézmény OM azonosítója

033000

1.6. Alapító okirat

Az intézmény jogszerű működését az I/396-39/2023 okiratszámú alapító okirat, és az ezzel való nyilvántartásba vétel biztosítja.

1.7. Az intézmény alaptevékenységébe tartozó szakfeladatok

Alaptevékenységek szakfeladat szerinti besorolása

- ❖ 851020 Óvodai nevelés

- ❖ 091110 Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai
- ❖ 091120 Sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelésének ellátásának szakmai feladatai.

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló ellátása az intézményben.

Sajátos nevelési igényű gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján enyhe mozgásszervi, enyhe értelmi vagy beszéd fogyatékos, enyhe autizmus spektrum zavarral, pszichés fejlődési zavarral, tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzd.

- ❖ 091140 Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai
- ❖ 096015 Gyermekétkeztetés köznevelési intézményben
- ❖ 104031 Gyermekek bölcsődében, mini bölcsődében történő ellátása
- ❖ 104035 Gyermekétkeztetés bölcsődében.

1.8. Az intézmény három épületében együttesen felvehető maximális gyermek-létszám

- ❖ Óvoda: 375 fő, 15 csoport
- ❖ Nefelejcs Napközi Otthonos Központi Óvoda: 200 fő
- ❖ Ócsai Óvoda és Bölcsőde Napsugár Tagóvodája: 175 fő
- ❖ Ócsai Óvoda és Bölcsőde Manóvár Bölcsődéje: 4 csoport, 50 fő

A program benyújtója:

Szűcs Jánosné
főigazgató

BEVEZETÉS

A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény a 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról, az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint a 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet értelmében az intézmény pedagógiai programját felül vizsgáltuk a módosításokat elvégeztük a törvényi előírásoknak megfelelően.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja és az azzal összhangban lévő óvodai pedagógiai programunk egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy intézményünk szakmai önállósága, az óvodai nevelésünk sokszínűsége által megfeleljünk a társadalomnak és a gyermekek érdekeinek

Programunkat a már kialakult szokásainkra, értékeinkre építve állítottuk össze.

Egyediségét eddigi hagyományaink, helyi és környezeti adottságaink, lehetőségeink és az általunk választott módszerek adják. Nevelésünket a gyermekközpontúság, a szeretetteljes, befogadó családi légkör, a gyermekek egyéni képességeik szerinti nevelés - fejlesztés, a gyermekek iránti tisztelet és szeretet, valamint a különbözőségek elfogadására nevelő élménygazdag mindennapok megteremtése határozza meg.

Programunk a gyermek alapvető tevékenységére, a játékra épít.

A játékra alapozva szervezzük a gyermek igényeihez, életkori sajátosságaihoz igazított tevékenységeket, tapasztalatszerzéseket.

Hangsúlyozzuk a gyermek testi-lelki gondozását, az érzelmi biztonság megteremtését és a szocializáció minél teljesebb kibontakoztatását szorosan a családi neveléssel együtt.

Programunk olyan életfeladat teljesítésére orientál, amelyben a gyerekek megtanulnak eligazodni a környezetükben.

Megtanulnak beszélni, tevékenykedni, együttműködni, magatartásformákat elsajátítani. A gyermekek közötti fejlődési és fejlettségi különbségek miatt nagy hangsúlyt fektetünk az egyéni, illetve differenciált bánásmódra. Olyan biztonságos, barátságos, kellemes légkört kívánunk biztosítani az óvodánkba járó gyermekeknek, ami egyaránt megnyugvással tölti el a gyermekeket és a szülőiket is. Mindezt jól szervezett tevékenységgel, nevelői segítséggel, a mindennapi élet feltételeivel és eszközeivel biztosítjuk.

Az *óvodai nevelés* akkor valósítja meg célját, ha fejlesztési programját a gyermek környezetével kapcsolatos gazdag tevékenységrendszerbe ágyazza, figyelemmel a tapasztalatszerzés megannyi természetes élethelyzetének tudatos, tervszerű megszervezésére.

A *természettel a társadalomban* való harmonikus együttélés alighanem a személyiség teljes kibontakoztatásának legproduktívabb eszköze, módszere. Befolyásolja a kommunikatív funkciókat, a viselkedéskultúrát és ezáltal a kapcsolatteremtő képességet, a társas érintkezést is. Az ilyen kontaktus hatására a gyermekek érzelmvilágában a pozitív vonások erősödhetnek meg, fizikai és szellemi fejlődésük folyamatos, dinamikus előrehaladást érhet el.

Évek óta kiemelt nevelési feladattá vált számunkra a *környezeti* nevelés. A környezet szeretete, ismerete, óvása, védelme, a környezettudatos nevelés már óvodáskorban elkezdődik.

E gondolat jegyében kívánjuk nevelőmunkánkkal felhívni a szülők figyelmét is a környezet tevékeny megismerésére, a természet védelmére, óvására, a környezeti nevelés fontosságára.

1999 szeptemberétől folyamatosan vezettük be az óvodások komplex környezeti nevelése programot, melyet *a Füsti Fecskék Óvoda által készített program alapján adaptáltunk* és alakítottunk át a mi óvodánk helyi sajátosságainak figyelembevételével. Az azóta eltelt időszakban többször is 2004-ben, 2010-ben 2013-ban, 2014-ben, 2018-ban 2024-ben került módosításra a program. Az óvodapedagógusok ismerik a pedagógiai program szellemiségét, sajátosságait A módosításokkal egységes szerkezetben átdogozott Pedagógiai Programot 2024 április 01-től. kívánjuk bevezetni

A Pedagógiai Program cél- és feladatrendszerével a nevelőtestület maximálisan azonosul és a nevelés folyamatában iránymutatóként használja azt.

A program módosított változatát a nevelőtestület tagjai megismerték véleményezték.

A pedagógiai program az alább felsorolt jogszabályok figyelembevételével készült

- A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény
- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról.
- 2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti köznevelésről
- 2012. évi CXXXIV. törvény a Nemzeti köznevelésről szóló 2011. törvény módosításáról,
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról,
- 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról,
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről.

Ócsa, 2024. 02. 23.

Szűcs Jánosné
Főigazgató

1 NEVELÉSI PROGRAMUNK CÉLJA, FELADATAI

1.1 GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

„Szeresd a gyermeket! A lét fénye Ő!
Estellik, hogyha megy, hajnallik, hogyha jó!”
/ Móra Ferenc /

1.1.1 Gyermekkép

Célunk: A gyermekeket megillető alapvető jogok, szabadságok tiszteletben tartásának megerősítése szükségleteinek figyelembevételével, szeretetteljes, gyermekközpontú, **befogadó** nevelés minden gyermek számára – az **egyenlő hozzáférés** biztosításával.

- A **gyermek** mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény, egyszeri és megismételhetetlen **személyiség**, Életkori sajátossága az érdeklődés, befogadni akarás, az önmegvalósításra törekvés.
- A gyermek **tevékenykedik, emlékezik, gondolkodik**, főleg azonban érez és akar. A világot meg kell ismernie, mert csak így tud benne élni. Minél tudatosabban figyel, gondolkodik, annál kíváncsibb lesz, annál több megismerni valóra bukkan. Nincs megállás, elindul az emberré válás útján.
- **Tiszteljük és szeretjük** Őt, figyelünk Rá és **segítünk neki**, ha arra szüksége van. Arra törekszünk, hogy minden nap pozitív élményekkel élje át környezetéhez való viszonyát, gazdagodjék, gyarapodjék általa. A gyermeket – mint fejlődő személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és **bizalom** övezi. **Gondoskodás** és különleges védelem illeti meg.

1.1.2 Óvodakép

Célunk: Biztosítjuk a gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

- Közvetetten segítjük az *iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez* szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Pedagógiai tevékenységrendszerünk és tárgyi környezetünk segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

1.2 PROGRAMUNK KONCEPCIONÁLIS HANGSÚLYAI

Programunk *gyermek- és nevelésközpontú*.

- Bízunk a gyermekek fejlődésében és nevelésünk tudatos hatásaival, felerősítjük személyiségük sokoldalú kibontakozását.
- Tiszteletben tartjuk a gyermekek életformáját, játékhoz, mozgáshoz való jogát, e két tevékenységet az óvodás gyermek alapvető életmódjának, szabad gyermekkorának zálogának tekintjük.
- A *játék és mozgás* maga a tanulás. Magukba foglalják a környezeti nevelés megannyi lehetőségét meghatározó nevelési eszközeink.
A nevelési folyamatban a játék és mozgás olyan lehetőség, amelyek szabad érvényesítése, gazdagítása a gyermeki személyiség fejlődését eredményezi.
- Nevelőközösségünk tudatosan felelősséget vállal a környezet ügyéért, a környezet alakítása, fejlesztése, védelme érdekében. Az erre való felkészítést, a *környezetorientált értékrendszer* megalapozását kiemelten kezeljük.
- A gyermekek a nevelődés, a nevelés folyamán bejárják az én és én, én és te, én és mi, mi és a környezetünk és ebben én és a környezetem pszichés fejlődés körét. Az óvodai közösségek értékítélete alakítja az egyén, a csoport környezeti attitűdjeit, a környezet pedig visszahat az egyénre, alakítja értékrendjét.
- A környezettel való ismerkedés óvodai nevelésünk egészében érvényesül, áthatja az óvodai életet. E folyamatban a gyermekek egyénenként változó életkori lehetőségeinek figyelembevételével alakítjuk az *egészséges életmódbeli szokásokat*, a mozgásigény kielégítésére, a mozgás fejlesztésére törekszünk, megalapozzuk a környezettel való konstruktív viszonyt meghatározó attitűdöket és magatartásmódokat.
- Az *élet és egymás iránti tiszteletre*, együttműködésre, az ember által létrehozott értékek megbecsülésére, felelős cselekvésre nevelünk.
- Óvodai környezetünk feltételei, nevelőközösségünk környezeti szemlélete, magatartása, humanisztikus, értékadó környezetpedagógiánk együttesen teszik lehetővé nevelésünk hatékonyságát.
- Óvodánk a *családok felé nyitott*, a családi *neveléssel* kölcsönös kapcsolatban, azt kiegészítve nevelünk. Magatartásunk a szülők felé toleráns és a gyermekek érdekében kezdeményező. A családokkal való együttműködés formáinak, tartalmának és

hagyományainak kiszélesítésére törekszünk. Bevonjuk a szülőket az óvodai életbe és igényeikhez igazodva, támogatást nyújtunk a családi neveléshez.

1.3 NEVELÉSÜNK ALAPVETŐ CÉLJA

- Az óvodás gyermekek *élmény gazdag, harmonikus fejlődésének* elősegítése, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével a gyermeki személyiség kibontakoztatása.
- A testi, szociális, anyanyelvi, értelmi érettség *biztosítása sokoldalú készség, képességfejlesztéssel.*
- A gyermek és környezete közötti szoros érzelmi kötődés kialakítása, a természeti – emberi – tárgyi környezet tevékeny megismerésére, az élet tiszteletére, a *természet szeretetére nevelés.* Az óvodás gyermek nyitottságára építünk és ahhoz segítjük a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon rácsodálkozni a természetben az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

1.4 A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS FŐ FELADATAI

A gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül

- Az egészséges életmód alakítása,
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

1.4.1 A testi fejlődés területén

- Humánus, egészséges, *esztétikus környezet* megteremtésével a nevelő hatások kedvező érvényesülésének elősegítése.
- Egyéni igényeknek, szükségleteknek megfelelő *higiénés gondozással* a gyermekek egészségének védelme, edzése, *óvása, megőrzése.*
- Személyes képességek fejlesztésével az *egészséges életmód* jó szokásainak megalapozása, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés.
- *Rendszeres mozgással* a testi képességek, a fizikai erőnlét, állóképesség, ügyesség, az összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a turizmus iránti érdeklődés felkeltése.

1.4.2 Az érzelmi-szociális fejlődés területén

- **Szeretetteli** érzelmi támaszt, biztonságot nyújtó, **érzelmeiben gazdag családi óvodai élet megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig.**
- **A beszoktatás** időszaka meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához. Az óvónő a szülőkkel közösen teremti meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Óvodánkban nagyfokú körültekintéssel tervezzük meg a 3-4 éves gyermekek beszoktatását. A gyermekek szüleikkel együtt ismerkedhetnek az óvodával.
- Közös élményekkel, tevékenységekkel, a környezetben való biztonságos eligazodást segítő szokásokkal a gyermekek **erkölcsi tulajdonságainak** (egymásra figyelés, együttérzés, egymás elfogadása, önállóság, önfegyelem, feladat- és szabálytudat, kitartás) erősítése.
- **A szokás- és normarendszer megalapozása.**
- **A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés** elősegítése.
- A gyermekek **szociális érzékenységének**, érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességének fejlesztésével az együttműködés, a megfelelő önfejlesztés, önértékelés és önérvényesítés kialakítása.
- **A természeti, emberi, tárgyi környezet** szépségeinek, esztétikájának, értékeinek felismertetésével a környező világgal való pozitív töltésű érzelmi viszony erősítése, önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés. A környezet cselekvő megismerése és alakítása során a gondoskodás, felelősségvállalás, óvás, védelem igényének a megalapozása. **A nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja a környezet védelméhez és megővéséhez kapcsolódó szokások alakítása.**

1.4.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetítéssel– az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

- Érzelmi indíttatású, játékos, mozgásos tevékenységeken keresztül, sokszínű élmény, **tapasztalatszerzéssel** a természeti, emberi, tárgyi környezet iránti érdeklődés felkeltése, valamint a gyermekek meglévő tapasztalataira, természetes kíváncsiságára építve a tudásvágy ébrentartása.
- A nevelési feladatok minden mozzanatában közvetítő elemként jelen lévő anyanyelv fejlesztése a **kommunikáció** különböző formáinak alakítása.

- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció – ***beszélő környezettel***, helyes mintaadással ***szabályközvetítéssel*** – ***az óvodai nevelőtevékenység egészében jelenjen meg. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására elegendő figyelem fordítása.***
Különös figyelmet fordítva a gyakori beszélgetésekre, valamint az érzelmek, gondolatok szóban, mozgásban, ábrázolásban való ***szabad önkifejezésének*** kibontakoztatására.
- Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek ***spontán szerzett tapasztalatainak***, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) fejlesztése.

1.5 A FEJLESZTÉS RENDSZERE

Óvodánk helyi programja a személyiségfejlesztés fő feladatainak az alapvető gyermeki tevékenységek és a környezeti nevelés fejlesztési tartalmainak meghatározásával épül fel. A gyakorlatban ezek szerves egységet alkotnak, elősegítik a nevelési cél kiteljesedését. A folyamatos tevékenységrendszerben külön-külön és együttesen is biztosítják az életkornak megfelelő tanulást. Komplexitásuk és integráltságuk lehetővé teszi az egyéni különbségek és sokoldalúságok figyelembevételét és differenciálását a gyermek harmonikus fejlődése érdekében.

1.5.1 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

- Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely ***a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.*** Nem szűkül le az ismeretszerzésre az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett ***kötött vagy kötetlen tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.***
- A tanulás feltétele a gyermek, ***a gyermek cselekvő aktivitása***, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, ***felfedezés lehetőségének*** a biztosítása, kreativitásának az erősítése.
- ***A tanulás lehetséges formái az óvodában:***
 - Az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása),
 - A spontán játékos tapasztalatszerzés,
 - A cselekvéses tanulás,
 - A gyakorlati probléma megoldás,
 - Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, megfigyelés, a gyermekek kérdéseire, s a válaszokra épülő ismeretszerzés.

A gyermeki tevékenységek közül **első a játék**, amely áthatja a gyermekek egyéb tevékenységeit is. A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

Az óvodáskor egészében a játékhoz hasonlóan a **mozgás** is jelentős szerepet kap és tölt be, átszövi a mindennapi tevékenységeket.

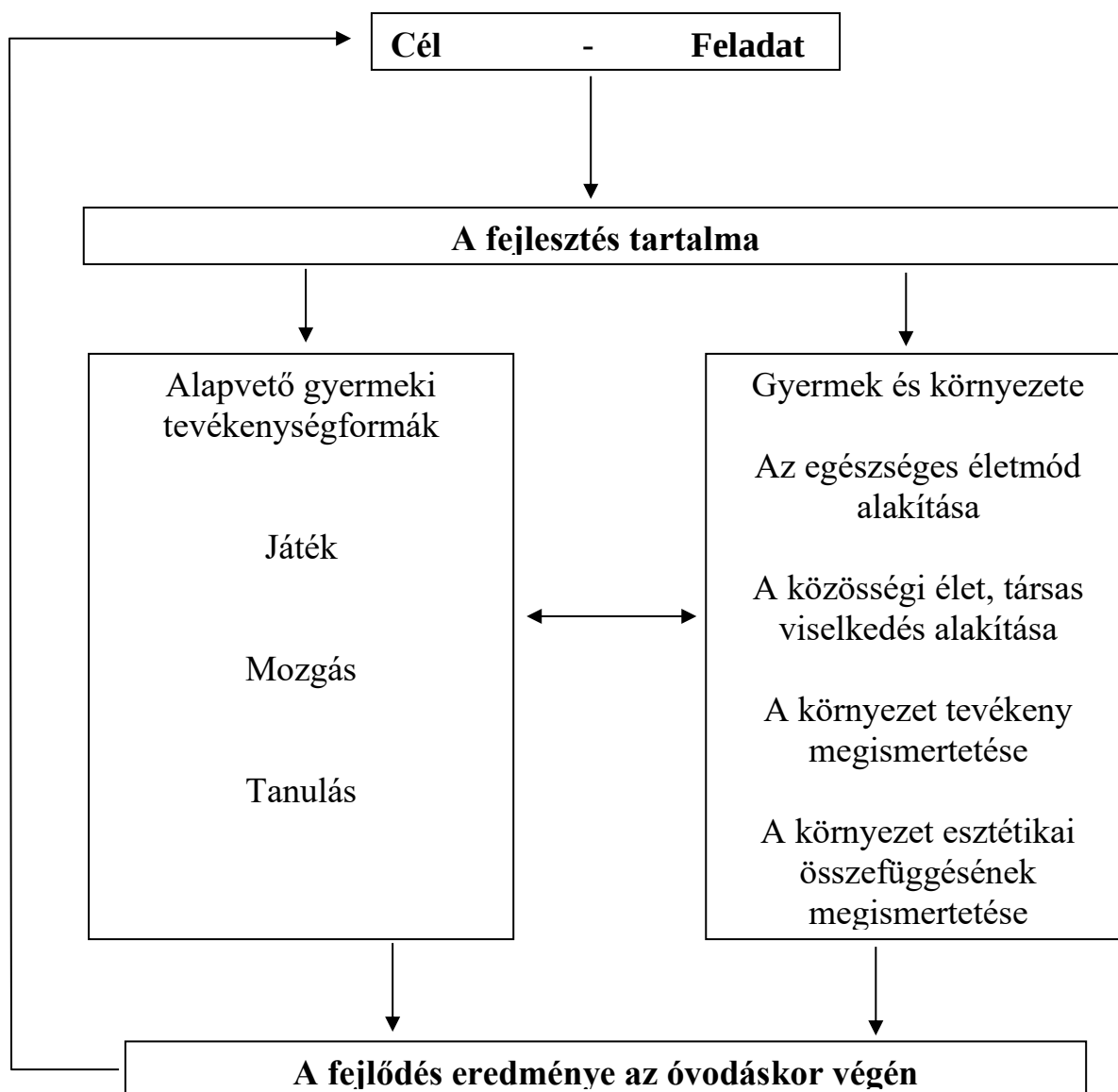
Programunkban a **környezeti nevelés** folyamatosan jelen lévő komplex hatás együttesként érvényesül, szerves részét képezi:

- Az **egészségmegőrzés**, amely az egészséges életmód és életvitel biztosításával, modellek alapján történő szokás és attitűd, tanulással valósul meg.
- A társas környezetbe való beilleszkedés, a **szociális tanulás**, amely a bizalom és a partnerség, a társas kölcsönhatások és együttműködés megteremtésével, a közösségi életnormáinak kialakításával valósul meg.
- A **munkára nevelés** (önkiszolgálás, környezetalakító tevékenységek).
- A **matematikai nevelés** (a környezet tárgyainak tulajdonsága, kiterjedése, számossága, irányok, térben, síkban).
- Az **irodalmi nevelés** (mesék, melyek tájékoztatják a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatairól megfelelő viselkedésformáiról).
- A **vizuális nevelés** (a környezet esztétikai hatásai, ábrázolásban való megjelenítése, formák, színek, természetes anyagok).
- A **zenei nevelés** (nép kultúránk, zenei hagyományaink ápolása, kötődések, identitások).

S mindez nem nélkülözheti az **anyanyelv** használatát, hiszen a beszéd közvetítő elem az emberi kapcsolatokban, a természetes tárgyi környezettel való ismerkedésben.

Nevelésünk fejlesztő hatását a fejlődés eredményei mutatják, amelyek tendenciák, és rugalmasan értendők. Ezek ismerete, összevetése az egyes gyermek fejlődési ütemével, támpontot nyújt nevelő munkánkhoz.

1.5.2 A program fejlesztési rendszere

1.6 PROGRAMUNK SZERVEZETI ÉS IDŐKERETEI

1.6.1 Csoportok szervezése

Lehetőségeink *részben osztott* és *vegyes* életkorú csoportok szervezését teszik lehetővé. Tapasztalataink szerint e családi szervezeti formában a gyermekek könnyebben megtalálják helyüket a csoportban, mert az nem függ kizárólagosan az életkoruktól, hanem széles emocionális és szociális mozgásteret foglal magába.

Az egyes gyermekek számára nagyobb játéklehetőség nyílik, ha a játékban fokozódik a kommunikációs kapcsolat, tolerancia, empátia gyakorlásának a lehetősége.

1.6.2 Napirendünk fő keretei

Napirendünket a lehető *legtágabb időkeretben* szervezzük, melyet a rugalmasság, folyamatosság jellemez. A gyermek az életkorának és egyéni szükségleteinek megfelelően fejlődhesen biológiailag és pszichológiailag egyaránt, így leghosszabb időtartalmú a játéktevékenység. A napirend fő keretei állandóak, hogy a gyermek biztonságban érezze magát és szokásrendszere stabilizálódjon

A tevékenységek párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek, tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

1.6.3. Az óvodai nevelés tervezését, a gyermekek megismerését és fejlesztését, fejlődésének nyomon követését különböző, kötelező dokumentumok szolgálják (csoport napló, fejlődési napló, felmérő lapok). A gyermek fejlődéséről évente kétszer tájékoztatjuk a szülőt.

Időkeret	Tevékenységek
6:00-7:00	Ügyelet az ügyeletes óvodapedagógus csoportjában.
7:00-11:30	Játék, kezdeményezések, foglalkozások a saját csoportszobában vagy az udvarrészen. Folyamatos tízórai, előtte és utána a tisztálkodási teendők elvégzése. Szervezett, tervezett megfigyelések, kirándulások.
11:30-14:30	Készülődés az ebédhez. Napos munka, gondozási teendők elvégzése. Ebédelés, tisztálkodás (fogmosás). Pihenés a csoportszobában. 14 óra után folyamatosan felkelhetnek, csendben tevékenykedhetnek.
14:30-16:00	Uzsonnázás, előtte, utána a tisztálkodási teendők elvégzése. Játék, szabadon választott egyéb tevékenység a csoportszobában vagy az udvaron.
16:00-17:00	Ügyelet az ügyeletes óvodapedagógus csoportszobájában vagy az udvarrészen.

2 A PEDAGÓGIAI PROGRAM TARTALMA

2.1 A JÁTÉK

2.1.1 Célunk

a gyermekek sokoldalú fejlesztésének biztosítása az önkéntesen választott tevékenységein keresztül.

2.1.2 Feladat

a gyermek egyéni vágyainak, ötleteinek változatos játék lehetőségeiben az élmények, tapasztalatok gazdagításával a sokszínű, szabad játék kialakulásának elősegítése.

2.1.3 A játék feltételeinek biztosítása

- **Nyugodt, barátságos légkört, otthonos életkörülményeket** alakítunk ki, amelyben a gyermekek óvodába érkezésüktől kezdve önálló választás alapján játszanak. Szabadon döntenek a játékfajták, játszótársak, a játékhoz szükséges eszközök kiválasztásában, a játék helye, ideje, elmélyítése terén lehetőségük van a szemlélődésre, válogatásra, félrehúzódásra, egyedüllétre, a gyermeki ötletek szabad áramlására, a tárgyak kreatív használatára, a magányos vagy társakkal együttműködő játéokra.
- **A játékhoz szükséges időt** rugalmas napirendünk biztosítja. Vegyes életkorú csoportjainkban a kisebbek az alvás, étkezés, tisztálkodás kivételével csaknem minden időt játékkal töltenek. A nagyobbak folyamatos, egyre gazdagabb játékokat akár több napon keresztül is folytathatják. Időjárástól függően lényeges törekvésünk, hogy minél több időt biztosítsunk a szabad levegőn történő játéknak.
- Épített környezetünk lehetőségeit kiaknázva **állandó és variálható teret** alakítunk. Az egymástól jelképesen elhatárolt, meghitt, kuckószerű helyek választható játéktémákat kínálnak.

Állandó helyek:

- **családi játék, szimbolikus játékok helye**

(emocionális-szociális terület, esztétikai ízlést formál, meleg zárt hely babákkal, konyharésszel)

- **mozgás, énekes játékok szabad tere**

(emocionális-szociális terület, nyitott, gazdag eszközválasztékkal)

- **természetsarok, kísérletező tevékenységre serkentő hely**

(kognitív-szociális terület, nyitott, jól megközelíthető hely, közvetlen természeti környezetünkből, sétáink, kirándulásaink alkalmával gyűjtött „kincsekkel”, akváriumokkal, terráriumokkal, gyermekek által gondozott növényekkel)

- **rajzolás, festés, agyagozás, tárgykészítés, kézimunka helye**

(emocionális-szociális terület, kézközelben lévő sokféle manuális, önkifejezésre inspiráló eszközökkel)

- mesesarok

(emocionális-szociális terület, de alkalmat kínál a magányra, elvonulásra is, meleg, zárt hely, esztétikus mesés-verses könyvekkel, bábokkal, maszkokkal, jelképes kellékekkel)

- építőjáték sarok

(kognitív-szociális terület, nyitott, bővíthető, határai jelképesek, konstruálást, tervezést elősegítő különböző eszközökkel)

Bútoraink szükség szerint ki is vihetők, a gyermekek a játékukhoz szükséges teret alakíthatják, átrendezhetik és visszarendezhetik.

Olyan játékeszközöket biztosítunk, amelyek motiváló, fejlesztő hatást váltanak ki, a játék tárgyaiként elősegítik a cselekvést, gazdagítják a gyermeki elképzelések megvalósulását.

Az eszközök a gyermekek számára könnyen elérhetőek, azokat időnként cseréljük, javítjuk. Törekszünk a jó minőségre, a természetes alapanyagokra, a variálhatóságra.

Nagy választékot biztosítunk a kreativitást fejlesztő konstruáló, a nagy és finommozgást fejlesztő játékok, eszközök terén. A készen kapható játékszereken kívül félkész és szimbolikus eszközökről is gondoskodunk (pl.: kellékek, ruhadarabok, kiegészítők...).

Az értelem- és képességfejlesztő, valamint a környezeti ismereteket is rendszerező eszközeink egy része saját tervezésű és kivitelezésű (pl.: társasjátékok, szerencsekerék, puzzle, memóriajáték, állatkerti séta...).

Udvari játékeszközeink hatékonyan szolgálják a nagymozgások fejlődését. A játékhoz szükséges eszközöket a csoportszobában megszokott mennyiségben és minőségben, a szabadban is biztosítjuk.

Helyi pedagógiai programunkban kiemelt jelentőséget kap a közvetlen környezetben, a sétákon, kirándulásokon történő gyűjtögetés (pl.: kisebb-nagyobb kövek, kavicsok, gyökér, fatuskó, jégdarabok, fantáziálás, ki mit lát bele...), és ezek játékhoz történő felhasználása.

A játék témáját, tartalmát befolyásolják mindazok az élmények, benyomások, tapasztalatok, amelyeket a gyermek a családban, óvodában szerez.

Törekszünk az óvodán kívül szerzett élmények megismerésére, mert kiindulópontja lehet a közös játéknak, s mert ezek az információk jelentősek az egyéni bánásmód, a családdal való együttműködés érdekében is.

Helyi nevelési programunkban kiemelt fontosságot kapnak a közvetlen környezetből, sétákon, kirándulások alkalmával szerzett élmények, benyomások, megfigyelések. Mindezek fejlesztő hatásúak, hozzájárulnak a gyermekek tapasztalatainak gazdagodásához, s ily módon játékuk színesebbé válásához.

2.1.4 A játékfajták tartalmának gazdagítása

- **A gyakorlójáték** elősegíti a tárgyak különböző tulajdonságaival, egymással, viszonyaikkal való ismerkedést, hatékonyan fejleszti a szem-kéz koordinációt és kezességet. Óvodapedagógusaink feladata, hogy megfelelő csoportléggkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítsanak a különböző játéktípusokhoz. A feltételek megteremtése mellett a szükség és igény szerinti együttjátszással támogató, serkentő, ösztönző magatartással, nem direkt reakcióval biztosítjuk az elmélyült játék kibontakozását.
Bátorítjuk a cselekvések megismétlődését, az együttes játék során mintát adunk az eszközök használatához.
A gyakorlójátéktól a szerepjátékig való fejlődést különösen azoknál a gyerekeknél segítjük, akik tartósan ezen a szinten maradnak.
- A gyermekek fejlődésével az eszközökhöz való ragaszkodást fokozatosan felváltja a szerepekhez való ragaszkodás. **A szimbolikus játék** során a gyermek vállalt szerepén keresztül, a valóság számára lényeges mozzanatait egyéni módon jeleníti meg, használva a szerephez társult (látott, hallott, megfigyelt) mozzanatok, nyelvet, stílust. Már a legkisebbek játékában is megfigyelhető a „mintha” helyzetek létrehozása, egyszerű kellékekkel és mozzanatokkal megjelenített szerepek eljátszása. A szerepjátékok apró tartalmi elemekkel bővülnek, az élmények egyre színesebben, gazdagabban épülnek be a játékba. A nagyobbaknál domináns, érzellemmel telített játékká válhat, ezt elősegíti a játék elgondolásának, a többféle ötlet egyeztetési képességének fejlődése is. A gyermekek gyakran és sokat beszélgetnek, társaikhoz alkalmazkodnak, a többféle szerepvállalással fejlődik képzeletük, kommunikációjuk, együttes cselekvőképességük. Magunk is szervezünk szerepjáték helyzeteket, mintát adunk a kapcsolatok, közös cselekvések kialakulásához.
- **A dramatizálás és bábozás** során a gyermekek szabadon, kötetlenül jelenítik meg irodalmi élményeiket.
Rendszeresen ismétlődő meseélményekhez juttatjuk a gyermekeket, a kedves mesék megjelenítésében modellt adunk egy-egy mesehős megformálásához.
Készen vett, saját és a gyermekekkel közösen készített eszközöket, kellékeket, jelképeket használunk, fokozva a beleélő képességet és az önkifejezést. A bábozási kedvet egy-egy kedvenc bábbal is segítjük.
A meseélmények arra ösztönzik a gyermeket, hogy újra átélje, maga is részese legyen a történetnek saját elképzelései, vágyai és a benne nyomot hagyó élmény alapján. Az érzelmi, esztétikai élmények, gyermeki szándék és elképzelés szerinti át- és továbbformálása fejleszti az önkifejezést, kreativitást, a beszédet és mozgást.
- **Az építő, konstruáló, barkácsoló** tevékenységek eszközeinek, anyagainak használatát, kezelését modelláljuk, technikákat tanítunk. A természetben gyűjtött anyagokból az érdeklődő gyermekekkel barkácsolunk, azokat a gyermekek az építő játékban is felhasználják.
Az „én csináltam” élménye hozzásegíti a gyermeket önmaga megismeréséhez, saját képességei felméréséhez és a variációs lehetőségek felismerése újabb és újabb, mind jobban elmélyült alkotásra serkenti. Az elért sikerek jól fejlesztik az önbizalmat, a kombinációs készséget, az értelmi, manuális képességeket, emellett kivívják a társak és a felnőttek elismerését, és ez a többi gyermeket is alkotásra készíti.

A kezdetben spontán létrejövő alkotások mellett egyre fontosabbá válik az előre elgondolt céllal végzett építés, szerkezet konstruálás, amely gyakran kapcsolódik a szerepjátékhoz. A nagyobbaknál már a dramatizálás, bábozás, szerepjáték természetes velejárójává válik a barkácsolás, ezt segíti az egyre biztosabb anyag- és eszközhasználat.

- **A szabályjáték** jellegéből következően a szabályok pontos betartását, a szabályoknak megfelelő viselkedést igényel. Egyes fajtái főként a mozgást, mások elsősorban az értelmi képességeket fejlesztik, mindemellett lehetőséget nyújtanak a helyes magatartás normáinak gyakorlására.

A szabályjátékok kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek fejlettségét, kívánságait. Elsősorban olyan játékokat alkalmazunk, amelyek egyszerű szabályai a gyermekek számára könnyen betarthatóak, ugyanakkor ügyességet, szellemi erőfeszítést is igényelnek.

E játékok hatására a gyermekekben a szerénységgel és mértéktartással együtt alakul az eredményességre törekvés, fejlődik a felelősség- és közösségtudat.

Élni tudnak annak a lehetőségével, hogy maguk hozzanak létre szabályokat, hogy maguk legyenek a játék(ok) vezetői.

A játék hatással van a gyermeki mozgás és az értelmi képességek fejlődésére. A játékszituáció, a „mintha” helyzetekbe való beleélés gazdagítja a képzeletet, a tevékenységek közben felmerülő problémák megoldása hozzájárul a gondolkodás fejlődéséhez. A közös játék igénye és lehetősége erősíti a gyermekek közötti kapcsolatokat. A játék által kiváltott pozitív érzelmek hatásfokozók, általuk épül be minden új vonás a gyermeki személyiségbe. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait a játékban tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, a személyiséget fejlesztő élményt adó tevékenységgé.

2.1.5 A gyermeki beszédkésztség fejlesztése

A játékot kísérő erős érzelmek kiváltják a gyermekek közlési vágyát, fokozzák beszédkedvüket. Az együttjátszást kísérő párbeszédek természetes körülmények között fejlesztik a beszédet és az egymáshoz alkalmazkodást viselkedésben, kommunikációban egyaránt.

A gyermekek szerepvállalásaikban, szóban, hanglejtésben, gesztusban, mimikában is azonosulnak a szereppel. Felismerik és gyakorolják a különböző helyzetekhez illeszkedő beszédmódok és nyelvi eszközök használatát.

A beszédkésztség fejlődését beszédviselkedésünk mintáival segítjük. Alkalmazzuk a bábjátékot, amely az elbeszélő és párbeszédes formák, a hangerővel, hangszínnel való bánásmód gyakorlásával fejleszt. Közvetlen beszédfejlesztő céllal alkalmazzuk az anyanyelvi játékokat. Ezek mindegyike jól szolgálja a beszéd összetevők, az összefüggő beszéd és párbeszéd fejlődését, fejlesztését.

2.1.6 Az óvónő játéktámogató szerepének megvalósítása

Játéktámogató magatartásunkat meghatározza az adott szituáció, az adott játékfajta. Segítjük a játékhoz szükséges feltételek megteremtését, csak szükséges mértékű és a gyermekek számára érthető, teljesíthető szabályokat vezetünk be.

A játékok elrakását, elrendezését rugalmasan kezeljük, ugyanakkor kialakítjuk a szükséges mértékű rendrakás és a játékok megbecsülésének szokását.

Az elmélyült, nyugodt, probléma és konfliktusmegoldó játék esetében visszafogott, szemlélő, játékot követő szerepet valósítunk meg.

Modellt nyújtunk, ha a gyermekek kérik, játszótársként részt veszünk a játékban, eszközt kínálunk, ötletet adunk, ha szükség van rá, kezdeményezünk.

Játékhelyzetekben támogató, elfogadó, megengedő attitűddel veszünk részt, bármikor rendelkezésre álló, együttműködésre kész partnerek vagyunk.

Indokolatlanul nem avatkozunk a játékba, közbelépünk nemkívánatos viselkedési forma, vagy testi veszélyeztetés esetén, vagy ha a konfliktust nem képesek önállóan megoldani a gyermekek.

A gyermekek spontán játéka és az általunk kezdeményezett játékok, a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységek együttesen töltik be a gyermekek egész napos óvodai játékterét.

A játék nevelési eszköz funkciójának megvalósítása érdekében alkalmazzuk az általunk kezdeményezett játékot, amely a gyermek számára szabadon választott, felkínált tevékenység, jól ötvözi magába a spontán játék és az irányított gyermeki tanulás jellemző vonásait. A mozgásos, énekes, egyéb képességfejlesztő játékok során a téma, hely, eszköz, szabály megteremtése mellett játékszeretünk kifejezésével, a gyermeki érzelmre hatva motiváljuk a részvételt.

Minden fejlődési szinten építünk a gyermekek játékos beállítódására, játékigényére. Az általunk kezdeményezett játékos tevékenységben résztvevő gyermek megtanul igazodni, szükség szerint lemondani saját elképzeléseiről, fejlődik kitartása, eredményességre törekvése.

Pedagógiai munkánk fontos elemének tartjuk a játék, a játszó gyermekek folyamatos megfigyelését. Ezek hasznos információt nyújtanak az egyes gyermek fejlődéséről, érzelmi, hangulati állapotáról, a társas kapcsolatok, a beszéd- és értelmi képességének alakulásáról.

A játéktevékenységek fejlődésének általános tendenciáin túl figyelembe vesszük a fejlődés egyéni sajátosságait.

2.1.7 A fejlődés eredménye óvodáskor végén

- Megfelelő tapasztalatok, élmények nyomán a gyermekek játékában dominánssá válik a szimbolikus játék.
- Tartósan kialakul a kisebb-nagyobb csoportokban való együttjátszás igénye, tudnak vezetni és egymáshoz, valamint a játék szabályaihoz igazodni.
- Általuk kedvelt mese, kitalált történet hozzájuk közelálló mozzanatait cselekményben, dramatizált szövegben, mozdulatokban, illetve bábok segítségével visszaadják.
- Alkotásaikat sok egyéni ötlet alapján hozzák létre, képesek a különféle anyagok kombinálására, bonyolultabb építmények készítésére, azoknak játékban való felhasználására.
- Nagyobb ügyességet, szellemi erőfeszítést igénylő szabályjátékok megtanulására is képesek.
- A játékban és a társas viselkedésben a normát betartják.
- A játéktémákat képesek napokon keresztül folytatni társaikkal.

2.2 A MOZGÁS

2.2.1 Célunk

a gyermeki mozgásigény kielégítése, a testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése.

2.2.2 Feladatunk

rendszeres mozgással az alkalmazkodó, tájékozódó képesség és az akarati tulajdonságok fejlesztése.

Az összerendezett nagy- és kismozgások, finommozgások kialakulásának elősegítése, az egészséges életvitel megalapozása. A spontán játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

2.2.3 A mozgás feltételeinek biztosítása

- **Mozgásra inspiráló, biztonságos, tiszta környezetet**, szabad tereket, megfelelő időt biztosítunk a természetes és szervezett mozgásra. Óvodakertünk fából készült egyszerű felszerelése, a nagy mozgástér és az egyéb tevékenységek elkülönítése zavartalan mozgást biztosít.

Amennyiben az időjárás engedi, kora tavasztól késő ősziig a szabad levegőn mozognak óvodásaink.

- **Az eszközöket** a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez igazítjuk. Használatukat megtanítjuk, gyakoroltatjuk, gondot fordítunk a baleset megelőzésre.

A kisebbeknél a csúszás, mászás, bújás eszközei, a nagyobbaknál az egyensúlyérzék, finommotorika, szem-kéz, szem-láb koordináció és keresztdominancia fejlesztését segítő eszközök kapnak nagyobb hangsúlyt (pl.: tornaszőnyeg, mászóakák, csúszda, létra, hinták, ugróiskola, célba dobó játékok, labdák, kötelek, manipulációs, barkácsoló tevékenységek eszközei). Rendszeresen használt eszközök télen a szánkók, nyáron a víz, a homok, az udvari fák.

Fejlesztőeszközként használjuk a nagyalakú tükröket és az oldaliság, kezesség kialakításában a csuklópántokat.

2.2.4 A mozgás fejlesztése a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységek

- **A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás** a gyerekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.
- **A játék és mozgás** óvodai nevelésünk alapja. E két gyermeki tevékenység sok szempontból összefügg, hisz a játékban megtalálhatók a különböző mozgásos tevékenységek, a mozgás, a mozgásfejlesztés pedig sok játékot, játékos elemet tartalmaz.
- Nevelésünkben fontos szerepet szánunk **a mozgásos játékoknak**, amelyek ötvözik a játék és a mozgás hatásrendszerét, komplexen fejlesztik a gyermek személyiségét. Rendszeren kezdeményezünk futó-, fogó-, labdajátékokat, egyszerű versenyjátékokat, amelyekbe érdeklődésüktől függően kapcsolódnak be a gyerekek. A jó példa hatására

maguk is képesek lesznek az általuk ismert és kedvelt mozgásos játékok megszervezésére, levezetésére (pl.: szoborjáték, kutyafigó, házatlan mókus, kakasviadal, tűz – víz – repülő). E játékoknak fontos szerepük van a játékgény kielégítésén túl a képességek fejlesztésében és hozzásegítik a gyermekeket ahhoz, hogy az állandóan változó külső környezethez mozgásokkal képesek legyenek alkalmazkodni.

- Fontosnak tartjuk a **népi játékok** alkalmazását is, mert a mozgásfejlesztésen túl a hagyományok megőrzésével, átörökítésével jelentős hatást gyakorolnak a személyiség egészére (pl.: karikajátékok, ugrókötelezés, Adj király katonát, Mit ásol héja, Gyertek haza ludaim).

Az óvodás gyermek lételeme a mozgás, a mozgásba ágyazott tevékenykedés. Szabad játékba ágyazott mozgástevékenysége során az általa már készségszinten használt mozgásokat kombinálja, rendszerezi, konkrét célra viszi át, és egyben új mozgásformákat talál ki, gyakorol be. Társait utánozza, velük együtt játszva, mozogva, fejlődik énképe, önértékelése, szociális képessége. A mozgásos feladatok kivitelezésére fordított összpontosítás, erőfeszítés fokozatosan képessé teszi a gyermeket az irányított tanulásra. A mozgásában sikeres gyermek az értelmi képességek területén is sikeresebbé válik.

2.2.5 A mozgás fejlesztése szerzett foglalkozásokon

- A gyermekek természetes mozgásigényére figyelemmel, a játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeket, az óvodai élet egyéb tevékenységébe komplexen beépített testmozgást kiegészítik az irányított mozgástevékenységek, melyek együtt hatnak a gyermek személyiségének fejlődésére.
- A **szervezett foglalkozások** anyaga atlétikai, torna, játék jellegű gyakorlatokból tevődik össze.
- A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hat a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés határait.
- A **kiseb gyerekek** irányított mozgásos tevékenysége során a **nagymozgások** fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt.
A gyermekek különböző futás-, ugrás-, dobás-, labdagyakorlatokat végeznek (pl.: futás különböző irányban, tárgyak megkerülésével, szökdelések, rövid nekifutásból fellépés és leugrás, labda feldobása, elkapása). Csúsznak, kúsznak, másznak a talajon, szereken, tárgy alatt-felett és gyakorolják a talajtorna egyszerű elemeit (pl.: gurulás a test hossz tengelye körül).

Különböző típusú mozgásokban gyakorolják az egyensúlyozást és a kézi szereket alkalmazását (pl.: járás, térd-, sarokemeléssel sávokban, szalagok között, lábujjon, babzsák, szivacs labda, szalag).

- A nagymozgás fejlesztése mellett figyelmet fordítunk a **tér mozgásos** megismertetésére. A gyermekek különböző irányokban végeznek mozgásokat, és különböző formákat

mozognak be (pl.: futás padok körül, fák között, szökdelés páros lábbal előre, hátra, labdapattintás és elkapás járás közben).

Mozgásos tevékenységeik során egyre pontosabb információkat szereznek önmagukról, ismerkednek testrészeikkel és azok funkcióival.

- A **nagyobb gyermekek** irányított mozgásos tevékenységeiben előtérbe helyezzük az **egyensúlyérzék, szem-kéz, szem-láb koordináció** fejlesztését (pl.: forgások, fordulatok vonalon, vízszintes és emelt felületen végzett egyensúlyozó járás létra fokai között, kézi szerek feldobása, elkapása, célba dobások). Alkalmazzuk a jobb-bal kifejezést, a megértést csuklópántok használatával is segítjük.
Az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezett gyakorlatok némelyikét csukott szemmel is elvégeztetjük (pl.: labdagurítás test körül jobb és bal kézzel, karkörzés a test előtt szalaglengetéssel).
- Hangsúlyos figyelmet fordítunk a **finommotorika** fejlesztésére a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal (pl.: bot fogása marokkal, szalag fogása két ujjal, lengetése csak a csukló mozgásával, labda gurítása ujjakkal).
A gyermekek különböző támaszgyakorlatokat végeznek (pl.: talicskázás, pók-, rákjárás), gyakorolják a guruló átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást.
A szervezett mozgás része a tartás- és lábtorna, mozgásos játékok, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal.
- A **rendszeres komplex beépített mozgás** növeli a gyermekek légző-, keringési szerveinek teljesítőképességét, a csont-, izomrendszer teherbíró képességét. Elősegíti a természetes testtartás kialakulását, hozzájárul az írás-mozgáshoz szükséges differenciált és koordinált izommozgás fejlődéséhez.
A téri irányok, formák bemozgásával, megnevezésével bővül a gyermekek szókinccse kommunikációja, térről való ismerete, problémamegoldó gondolkodása.
Látják a bemutatott mozgásokat, hallják a tevékenységek pontos megnevezését és elvégzik a látott, hallott feladatokat, így módon a keresztcsatornák működése is fejlődik.
A saját test és mozgásos képességek megismerése segíti a pozitív énkép, önkontroll a személyes tulajdonságok (kitartás, bátorság,) szabálykövető társas viselkedés, együttműködési készség, érzelem szabályozás kialakulását. A közös, örömmel végzett mozgás közben kiszélesednek a társas kapcsolatok, fejlődik a tolerancia, együttműködő képesség, lehetőség adódik a különböző viselkedési normák tanulására.

2.2.6 A mozgásfejlődést elősegítő pedagógiai eljárások biztosítása

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató-, és finom motoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyet sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal szükséges elősegíteni. Mindezek nagymértékben hozzájárulnak a tanulási képességek, kompetenciák kialakulásához, fejlődéséhez.

A mozgásfejlesztést a nagymozgástól a finommotoros mozgásig mindent magába foglalóan értelmezzük. Az életkori sajátosságok ismeretében elsősorban a mozgásfejlesztésen keresztül segítjük elő az értelmi fejlődést. Figyelembe vesszük a gyermeki mozgásigényt, fejlettség különbözőségét. Az egyéni szükségleteknek, képességeknek megfelelő részvételt a differenciált feladatadás, az egyéni tempónak megfelelő gyakorlás segíti. Gondot fordítunk a testtartási hibák megelőzésére.

A képességek fejlesztését szóbeliséggel kísérjük, segítjük a megértést, a kifejezések aktív szókincsbe való beépülését. Fontosnak tartjuk a jó hangulatú részvételt, az optimális megterhelést, fizikai aktivitással a szellemi aktivitás fokozását. Alapvetően szükséges szabályokat alakítunk ki, és csak akkor korlátozzuk a gyermeki mozgást, ha önmagára vagy társaira veszélyes lehet.

2.2.7 A különböző szervezeti formák megteremtése

A gyermekek szabad mozgását a csoportszobában, a délelőtti és délutáni udvari játékok, szabad játékba ágyazott mozgástevékenységek, séták során biztosítjuk.

A foglalkozások szervezeti formája külön korosztályokra bontva, különböző időkerettel vagy differenciált feladatadással, korosztályra bontás nélkül is lehetséges. Törekszünk a gyermekeket legjobban, fejlesztő kooperatív mozgásra, játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A gyermekek szervezett mozgása kiegészül egyéni választhatóság alapján néptáncsal, zenés, ritmikus mozgással, lehetőség szerint úszással.

A mindennapos mozgások, mozgásos játékok biztosítják a testedzést a tornateremben és a szabadban.

2.2.8 A fejlődés eredménye óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek mozogni, a mozgásos játékokban kitartóak.
- Ismerik a térbeni irányokat, kiterjedéseket, jól tájékozódnak a térben, környezetükben biztonságosan mozognak.
- A gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyérzéke finomodik, mozgásos teljesítőképességük differenciálódik, összerendezetté válik.
- Növekszik a figyelemkoncentrációjuk, feladattartásuk, együttműködésük, szabályjátékokban betartják a szabályokat.

2.3 AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

2.3.1 Célunk

a gyermekek testi fejlődésének, környezethez való optimális alkalmazkodásának elősegítése, az egészséges életmód-életvitel szokásainak, igényének megalapozása. A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.

2.3.2 Feladat

a gyermekek gondozása, edzése, az egészséges életmód jó szokásainak kialakítása, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenszór-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás szokásának alakítása.

- A nevelési hatások kedvező érvényesülésének egyik fontos feltétele a gyermekek gondozása, egészségük védelme, edzése, óvása, megőrzése. Testi-lelki, biológiai és komfort szükségleteik kielégítésével elősegítjük a kellemes közérzet fenntartását. Elfogadást, megértést közvetítünk, természetes testi közelségünk, tapintatos, segítő együttműködésünk fokozza a gyermekek biztonságérzetét, jó közérzetét.
- *Az önkiszolgálásban* különböző fejlettségi fokon álló, e téren is eltérő ütemben fejlődő gyermekeket támogatjuk, bátorítjuk, eredményeiket elismerjük. Türelmesen, megfelelő időt hagyva kezdetben velük együtt végezve a teendőket alakítjuk az egészségügyi szokásokat. Fokozatosan szoktatunk a tevékenységek egyre önállóbb végzésére, alapozzuk a tiszta, rendezett megjelenés és környezet iránti igényt. Az egyes gyereket saját teljesítőképességéhez viszonyítva juttatjuk el az optimális szintre.
- Folyamatosságot teremtve a gyermekek egyéni tempóját figyelembe véve szervezzük az étkezéseket. Az *étkezési szokásokat*, érzékenységet megismerve tapintatosan ösztönözzük az ételek elfogyasztását. Önkiszolgálásra, naposi munkára, önálló, kulturált étkezésre szoktatunk. Az étkezések során és a nap bármely szakában folyadékot biztosítunk és kínálunk. A napi tápanyagszükséglet kielégítése és változatossága érdekében tájékoztatjuk a szülőket az óvodai étrendről, és közreműködésükkel kiegészítjük azt (zöldségek, gyümölcsök).
A gyermekek maguk is részt vesznek a gyümölcssaláták, kínáló tálak készítésében, így lehetőség adódik arra, hogy számukra eddig szokatlan ízekkel, és az elkészítés módjával megismerkedjen.
Mindezzel modellt nyújtunk a családoknak egy korszerűbb táplálkozási szokás bevezetésére.
- *A testápolás* feltételeinek megteremtése és szokásainak kialakítása a gyermekek tisztaságigényét fejleszti, egészségük védelmét szolgálja.
A napi rendszerességű testápolás magába foglalja a higiénés használatot, az étkezés előtti, szükség szerinti kéz- és arcmosást, az érzékszervek ápolását és védelmét, a napi fogápolást, esetenként a gyermek teljes mosdatását, kiterjed a homokozás utáni lábmosásra, nyáron az ebéd előtt zuhanyozásra.
A gyermekeket szükségleteik jelzésére, és azok bármikor történő kielégítésére szoktatjuk. Az egyéni különbségeket ismerve a gyermekek kérései alapján ajánljuk fel közreműködésünket, nyújtunk segítséget.

Praktikus technikákat tanítunk, fokozatosan szoktatunk a teendők önálló elvégzésére.
A gyermekeket takarékos vízhasználatra szoktatjuk, melynek okait tudatosítjuk bennük.

Az óvodai és családi személyi higiénés szokások összehangolására hangsúlyt fektetünk.
A szülőkkel együttműködve időjárásnak, külső-belső hőmérsékletnek megfelelő célszerű, kényelmes ruha és cipőviseletet biztosítunk.

A gyermeki önállóság fejlődését elősegítjük a sorrendiség és szükséges technikák gyakorlásával.

Önmagunk és környezetünk rendjének, esztétikájának megtartására szoktatunk.

- **A pihenés**, alvás feltételeit (szellőztetés, saját ágynemű, mese, simogatás, természetes testhelyzet, „alvókák”) megteremtjük.
Figyelembe vesszük az alvási igényt, egy óra nyugodt pihenés után a gyermeki tevékenységek, személyi, tárgyi feltételeit biztosítjuk.
A szülők figyelmét ráirányítjuk az éjszakai alvási igény kielégítésének biztosítására.
Időjárástól függően sokat tartózkodunk a szabadban. A gyermekek edzettségét, ellenálló képességét fokozza a levegő, víz, napfény hatása. Szeles, esős időben, nagy havazáskor a teraszon légfürdőznek, vagy a csoportszobában nyitott ablaknál mozognak.
Megfelelő hőmérséklet esetén a gyermekek szabad testfelülettel napoznak, pancsolnak, zuhanyoznak. A vízzel való találkozás önkéntességét biztosítjuk, az egyéni érzékenységet figyelembe vesszük.
Az edzési lehetőségek közé tartozik a fára mászás, télen a szánkózás, csúszkálás.

2.3.3 A gyermekek egészségének védelme

Az egészséges életmód jó szokásainak megalapozása egyben a gyermekek egészségének megóvását is segíti.

További feladatok:

- **A személyi, tárgyi, higiénés feltételek biztosítása**
(felnőttek személyi higiénéje, környezet tisztántartása, a jó világítás, természetes fény, színharmónia, zöld növények, páratartalom, levegőcsere).
- **A gyermekek testi épségének védelme, a balesetek megelőzése**
(biztonságos tárgyi feltételek, hibaforrások megszüntetése, a tipikus gyermekbalesetek megelőzése érdekében állandó felnőtt kontroll, szokások, szabályok alakítása).
- **Kisebrendellenességek megelőzése, korrekciója**
(az egyes gyermek korábbi betegségeinek ismerete, a teendőkre való felkészülés előfordulásuk esetén, védőnői, orvosi szűrések, szükséges szakorvosi vizsgálatra való utalás, szemészet, hallás, fogászati, belgyógyászati szűrések, pszichológiai, pedagógiai szakszolgáltatások igénybevétele).

2.3.4 Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt,

értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás, stb.)

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Munka jellegű tevékenységek szervezése, irányítása:

- E tevékenységet is a játékoság hatja át, így öröm, pozitív viszony, önkéntesség jellemzi.
- A gyermeki munka értékelésénél a pozitívumokra támaszkodunk, elismerve a gyermek saját magához viszonyított teljesítményét.
- A közösségért végzett munkát szorgalmazzuk: pl. a terítés, a csoport rendjének kialakítása, felelősi rendszer, teremrendezés alvás előtt és után.

2.3.5 A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Felismerik a tisztálkodás szükségességét, igényesek saját külsejükre.
- Önállóak a testápolási tevékenységekben, testi szükségleteiket szándékosan irányítani képesek.
- A tisztálkodási eszközöket rendben tartják, a helyükre teszik.
- Takarékosan bánunk a vízzel.
- A zsebkendőt önállóan használják.
- A fogmosás technikáját ismerik, helyesen alkalmazzák.
- Megfelelő sorrendben, önállóan öltöznak, vetkőznek, gombolkoznak, cipőt kötnek.
- Holmijukat hajtogatják, rendben tartják.
- A kulturált étkezés szokásait ismerik, alkalmazzák, esztétikusan terítenek.
- Az ételt elveszik, kiszedik, a folyadékot kitöltik, önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak.
- Az evőeszközöket, szalvétát helyesen használják.
- Ismerik az időjárás, öltözködés, a táplálkozás és egészségvédelem elemi összefüggéseit.
- Teljes önállósággal, biztonsággal, természetes teendőként végzik az önkiszolgálást, környezetükben igyekeznek rendet tartani.
- Társaiknak, felnőtteknek segítséget nyújtanak, alkalmi megbízásokat önállóan végeznek.
- A saját személyükkel, környezetükkel kapcsolatos munkatevékenységekben megnyilvánul a gyermeki önállóság, kitartás, felelősségérzet.

2.4 A KÖZÖSSÉGI ÉLET, TÁRSAS VISELKEDÉS ALAKÍTÁSA, ERKÖLCSI ÉS ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS, ÉRZELMI NEVELÉS, SZOCIALIZÁCIÓ

2.4.1 Célunk

az egyéni értékek, tulajdonságok kibontakoztatása a csoport normái alapján. A közösségi élettevékenységi és kapcsolatrendszerében az állandó értékrend, érzelmek, a személyes érintkezés, a magatartási szokások, a kommunikáció fejlődésének elősegítése.

2.4.2 Feladat:

óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek kapcsolat pozitív attitűd kialakítása, az érzelmekre épülő, kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése.

- Az óvoda egyszerre segíti a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását miközben teret enged a gyermeki önkifejezésre.
- Összhangot teremtünk a gyermekek szükségleteinek kielégítése és a környezet elvárásai között az erkölcsi érzelmek megalapozásával, pl. az igazmondás iránti igény kialakításával; öröm, megbecsülés érzésének megalapozásával; a tettek következményeinek elfogadásával, konfliktus megoldási technikák megismertetésével; egymásra figyelés fontosságának hangsúlyozásával.
- A részben osztott, és osztatlan csoportösszetétel lehetőségeit kihasználjuk az elfogadás, az alkalmazkodás és a segítségnyújtás területein, például rendszeretire nevelés: játékidőben közös elrakodás, öltözködés, vetkőzés.
- A közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása közben törekszünk a kulturált magatartás szokásainak kialakítására, elmélyítésére, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak és akaratának, szokás – és normarendszerének megalapozására: köszönés, megköszönés, együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, udvariasság, stb.
- Nevelésünk alapja és feltétele, hogy a családokkal jól működő kapcsolatot alakítunk ki, amely hozzásegít a gyermekek minél teljesebb megismeréséhez. Szeretetet, elfogadást sugárzó légkört teremtünk, amely a gyermeket játékra, mozgásra, cselekvésre, kapcsolatteremtésre serkenti.
- *Az óvodával való első találkozás, a fokozatos beilleszkedés* legmegnyugtatóbb feltételeit a szülőkkel közösen alakítjuk ki. A szülő beszoktatás, szeretetteljes gyermekhez fordulásunk, a társak érzelmi felkészítése, az új gyermekeknek apró ajándékkal való kedveskedés segíti az új környezet elfogadását. A beszoktatás időszakában az óvoda alkalmazottaival együttesen (óvónők, dajkák) segítjük a minél könnyebb beilleszkedést, és így lehetővé válik az óvoda bármely dolgozójához való kötődésben az érzelmi alapokon való választás, valamint a szülők napi tájékoztatása.

A személyes kapcsolatokat ölbéli játékokkal is formáljuk, a testápolási, étkezési tevékenységek, az alvás, pihenés elfogadását tapintatosan segítjük.

Tevékeny óvodai életet alakítunk ki, ugyanakkor kerüljük a túlzott ingereket. A cselekvésben is nyugalmat biztosítunk. Magatartásunkkal modellt nyújtunk a másság elfogadására, a társas együttműködés, konfliktuskezelés formáira. Tudatosítjuk, hogy az emberek különböznek egymástól.

A gyermek egyediségének erősítése mellett eltérő módszerekkel és egyénre szabott mértékben támogatjuk szocializációját, együttműködését a társakkal.

Közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása közben alakítjuk a gyerekek erkölcsi tulajdonságait (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség).

A kialakuló szoros érzelmi kapcsolat pozitív módon befolyásolja a gyermekek közérzetét, szociális érzékenységét.

A gyermek önmagáról kialakított képét a személyiségére hatást gyakorló társak, felnőttek formálják, szokásokkal, mintaadással gazdagítják. A gyermek megtanulja megismerni önmagát, a társas életben elvárt viselkedésmódokat, az együttélés szokásait. Teret adunk a gyerekek önkifejező törekvéseinek.

Mindez növeli a biztonságérzetét, nyitottá teszi társai felé és az elfogadott, szeretett felnőtt mintájának követésére ösztönzi.

2.4.3 Érzelmekre épülő kapcsolatteremtési képességek, viselkedési formák és szokások alakítása, erősítése

- ***Az életkorra jellemző érzelmi vezéreltséget figyelembe véve***, érzelmi alapokon működő élmény és tevékenységi rendszerben alakítjuk a kapcsolatokat, a magatartási szokásokat, az együttműködést és a kommunikációt. ***A gyermekek tevékenységéhez szabadságot biztosítunk, ugyanakkor határokat is kijelölünk.*** Arra törekszünk, hogy szokásalakításunk pozitív érzelmeket váltson ki. Egyértelműen, érthetően közvetítjük kéréseinket, ezzel is segítjük a szokások értelmének, fontosságának megismerését, az értékrend kezdetben érzelmi, majd belátáson és elfogadáson alapuló belsővé válását.

A szokásokat fokozatosan finomítjuk, ösztönözzük azok minél önállóbb alkalmazását, lehetőséget adunk a javításra, kialakítjuk a valódi aktivitáshoz szükséges értelmes figyelmet.

- ***Erősítjük az egymás iránti szociális érzékenységet és türelmet***, egymás meghallgatásának képességét. Segítségadásra, kérésre, együttműködésre szoktatunk. Bizalommal támogatjuk a konfliktust okozó gyermek önálló megoldásra irányuló törekvéseit. Az agresszivitást lehetőleg figyelmen kívül hagyjuk, a pozitív énkép erősítésével törekszünk a fokozatos megszűnésére.

A gyermekek magatartás-viselkedés kultúráját türelemmel, bátorítással, saját példánkon keresztül is fejlesztjük, alakítjuk önfegyelmüket, kitartásukat, feladattudatukat. A sikert észrevetjük, a sikertelenséget segítjük elviselni. Az előrelépéseknek együtt örülünk, a bátortalanságot, görcsösséget humorral is oldjuk.

- ***A csoportok jelkép, szokás és hagyomány rendszerével*** sajátos, egyéni színezetű légkört biztosítunk. Hagyományaink, ünnepeink az összetartozás, a közösségi érzelmek alakulásában jelentős szerepet töltenek be.

Az ünnepek szervezésében, előkészítésében koruknak megfelelő tevékenységekkel a gyermekek is részt vesznek, az események tartalmától függően a szülők is aktívan

közreműködnek. Az érzelmi előkészítés és az örömteli várakozás kiteljesedése maga az ünnepi együttlét.

Az ünnep hangulatát élettereink, asztalaink díszítése és a felnőttek (az óvoda dolgozói és a szülők) éneklése, bábozása, dramatizálása, az iskolások zenei műsora, vagy más az alkalomhoz illő érdekes tevékenység fokozza. Az átélt élményeket a gyermekekkel később is felidézzük.

Hagyományaink, ünnepeink a szülők javaslatainak figyelembevételével, együttműködő támogatásukkal és szervezésükkel valósulnak meg.

A család ünnepeit tiszteletben tartjuk.

2.4.4 A beszédkésztség, kommunikáció fejlesztése

- Nevelőmunkánkat áthatja a gyermekekre való figyelés, érzéseik, gondolataik meghallgatása, kérdéseik megválaszolása, a minél gyakoribb beszédkapcsolat kialakulásának serkentése.
- ***A gyermekeket arra neveljük, hogy bátran nyilatkozzanak meg***, mondják el élményeiket, véleményüket, erre személyes perceket is biztosítunk. ***Ösztönözzük a beszéddel történő kapcsolatteremtési törekvéseket***, megnyilvánulási szándékot, a párbeszéd kialakulását, fejlesztjük a kommunikációs helyzetekhez való alkalmazkodási képességet.
A durva szavak helyett az elfogadott köznyelvi formák használatát erősítjük.

Hiteles beszédviselkedésünk, a nyelvi és nem nyelvi elemek helyzethez illeszkedő, túlzásoktól mentes használata a beszédmegértést, helyes ejtés fejlődését. A beszédben bátorítanabb gyermekeket biztatjuk, beszédre motiváljuk, segítjük a szókincs gyarapodását.

- ***A gyermekek anyanyelvi fejlődését folyamatosan figyelemmel kísérjük.*** A beszédhibákkal, gátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzdő gyermekek fejlődését megsegítjük logopédus segítségével.
A beszédkésztség fejlődésével növekszik a gyermek környezetével való érintkezésének biztonságérzete, fejlődik tájékozottsága, önkifejezése.

A gyermekek tevékenységeik során beszédkapcsolatba lépnek társaikkal, a felnőttekkel. Különböző élethelyzetekben gyakorolják az odafordulás udvarias formáit (helyes köszönés, bemutatkozás, megszólítás, a beszélgetésbe való be- és kilépés).

Elmondják élményeiket, elképzeléseiket, véleményüket alkalmazkodva a beszédhelyzethez. Kifejezik akaratukat, vágyaikat, szükségleteiket, kérdeznek, válaszolnak. Beszédhelyzetben türelmesen meghallgatják egymást, viselkedésben, beszédben gyakorolják az egymáshoz való alkalmazkodást.

2.4.5 A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek felszabadultan, aktívan tevékenykednek, képesek együttműködni, egymásnak segíteni.
- Igényükké válik a helyes viselkedés és cselekvés szokás szabályainak megtartása.
- Konfliktus megoldási módokat ismernek, önállóan is alkalmaznak, képesek társaikkal egyezkedni.
- Képesek választani a felkínált tevékenységek közül.
- A megkezdett tevékenységet folytatják, a vállalt feladatot befejezik, igyekeznek legyőzni az akadályokat.
- Döntési helyzetekben önálló döntéshozatalra képesek.
- Figyelmesen meghallgatják és megértik mások beszédét, az alapvető metakommunikációs jelzéseket felfogják, alkalmazzák.
- Bátran, szívesen beszélnek az életkornak megfelelő tempóban és hangsúllyal, gondolataikat, érzelmeiket mások számára is érthető formában fejezik ki.
- Elképzeléseiket társaikkal és a felnőttekkel kulturáltan megbeszélik.
- Alkalmazzák a szófajokat, különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkotnak, közölnek, leírnak, mesélnek.
- Beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő beszédük kialakul.
- Szociálisan éretté válnak.

2.5 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

2.5.1 Célunk

a természeti, társadalmi környezet tevékeny megismertetése. *A külső világ tevékeny megismerése* lehetővé teszi a csoporthoz való érzelmi kötődést, kapcsolatépítést, a szülőföld szeretetének, a szülőföldhöz való kötődés megalapozását, a közösséghez való tartozás élményét. Ezáltal megismeri nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit. A kapcsolat kialakításának, ápolásának társadalmi szokásai, az együttélés normái biztosítják a kommunikáció képességének tudatos és a személyiség fejlődése szempontjából nélkülözhetetlen érzelmi színezetű kialakítását, fejlesztését.

A gyermek a környezetéből szerzett ismereteit játékában felhasználja, átéli, folyamatosan gyakorolja, egyéb tevékenységeiben is alkalmazza. A környezet megismerése során szerzett tapasztalatok, ismeretek matematikai jelentésekkel is bírnak. Az élő és élettelen valóság megismerő folyamatában felfedezhetők azok formai és mennyiségi sajátosságai.

A napi rend főkeretei állandóak, hogy a gyermek biztonságban érezze magát és szokásrendszere stabilizálódjon.

2.5.2 Feladat:

élmények, tapasztalatszerzési lehetőségek és munkajellegű tevékenységek életkorhoz igazított gazdagítása.

- Programunk legfőbb sajátossága, hogy a gyermekek közvetlen óvodai környezetében teremtik meg azokat a lehetőségeket, amelyek gazdagítják az élményeket, a tapasztalatokat, formálják a képességeket, tulajdonságokat.
- A közvetlen és tágabb környezet sokszínű mozgásos és érzékszervi felfedezésén, felfedeztetésén keresztül a gyermeki tapasztalatok gyarapítása, a környezet értékeihez, esztétikájához fűződő pozitív érzelmi, cselekvő viszony kialakítása. Folyamatosan *bevezetjük a szenzitív környezetpedagógia alkalmazását* a mindennapok gyakorlatában. A természettel való kommunikálás, meta kommunikálás egy személyes természetkép és ezzel együtt a természetes énkép kialakítása.
- *Az óvodák kertje osztott, a csoportok számának megfelelően* cserjesorral elválasztott (som, tuja, aranyvessző). Minden udvarrészen árnyékos és napos részek is találhatóak.

A gyermekek számára *homokozók, mászóakák, hinták, kötelek, csúszdák, különböző függeszthető eszközök* találhatóak, amelyek fejlesztik az egyensúlyérzéküket, koordinált mozgásukat. Alkalom nyílik szabad futásra, körjátékokra, szerep- és szabályjátékokra, miután *nagy füves tér* van kialakítva. A csendes elhúzódást, mikro csoportban történő játékot biztosítják a *kisházak, sátrak*.

A napfürdőzés, a pihenés helye *pihenőpadokkal*, plédekkel megoldott. E területek esztétikai élményt nyújtó színfoltjai a virágos és zöldes kertek, gyümölcsfák, dízcserjék. Megfigyelési lehetőséget is kínál (növények, gyümölcsök, bogarak, madarak megfigyelése).

Az óvodakert része a **díszkert**, amely a bejáratnál van kialakítva évelő virágokkal, egynyári virágokkal, tujafavál és sziklakerttel. A virágokat a Föld napján a szülők ajánlják fel és gyermekükkel együtt ültetik el, ezáltal a gyermekek is látják a felnőttek környezetalkotó munkáját. A mindennapokban gyakorolják az elültetett, gondozott virágok óvását, kialakul bennük az épített környezet megbecsülésének szokása.

Az óvoda hátsó részén, körben zárt, lebetonozott rész található egy kis zsibongóval, ahol esős, sáros időben a gyerekek számára biztosított a levegőzés, mozgás, játék. Az utcáról széles zöld sáv választja le az óvoda épületét, zárt, sűrű lombú fákkal, cserjékkel, ezzel csökkentve a zaj- és porártalmakat.

- **A téli madáretetés rendszeres**, ehhez a szülők étellel járulnak hozzá, de napraforgó ültetéssel is biztosítjuk a folyamatos ételforrást. Az udvarrészen a csoportszobák ablakaiból megfigyelhetik a gyermekek a különböző madárfajok étkezési szokásait, külső jegyeit.
- Biológiai talajjavításra komposztálót fogunk létesíteni, ahol konyhakerti hulladékot, a gyümölcs- és zöldségmaradékait fogjuk újrahasznosítani. Megtapasztalhatják, hogy nem minden hulladék szemét. A hulladék humusszá alakulása szinte a szemük előtt zajlik majd. Egyszerű kísérletekkel érthetővé lehet tenni számukra azt, hogy a humusszal feljavított talajjal a növények fejlődése kedvezőbb.

A környezetvédő magatartást alapozza meg a csoportszobákban megvalósuló szelektív hulladékgyűjtés (2 db. hulladékgyűjtő elhelyezése: papír és egyéb hulladék részére)

Vegyszeres védekezést nem alkalmazunk, a beteg növényi részek elszállításra kerülnek.

A kert egy részén található a **fűszernövényes ágyás**, eltérő tapintású és illatú növényekkel. A sok érzékszervvel való tapasztalás mellett gazdagítják a gyermekek esztétikai élményeit. E területek gondozása a nagyobb gyermekek feladata.

A veteményeskert gondozásában a gyermekek kedvük, érdeklődésük szerint vesznek részt, a veteményezéstől a betakarításig.

- **Az évszak adta feladatok** számos olyan környezetalkotó, munkajellegű tevékenységre adnak lehetőséget, amelyek elvégzésére a gyermekek megerőltetés nélkül képesek:
 - **Az őszi hónapokban** összetakarítják a faleveleket, a kijelölt helyre szállítják. Folyamatosan betakarítják a terméseket.
 - **A téli hónapokban** kihelyezik a madáretetőket, gondoskodnak a madarak élelmezéséről.
 - **Tavasszal** részt vesznek a veteményeskert talajjavításában, palántáznak, ültetnek, vetnek, folyamatosan gondozzák a növényeket.
 - **Nyáron** ismerkednek a gazdaságos locsolási, öntözési módokkal, azok célszerű időpontjával.

Minden évszakban megfigyeljük a környezetünkben található állatokat, növényeket (pl.: tavasszal kiscsibét, nyáron csirkét, ősszel tyúkot figyelünk meg, illetve a fogyasztásra alkalmas saját termésű, vásárolt vagy szülők által hozott gyümölcsöket.)

- A zöldségeket a gyermekek tisztítják, szeletelik, tála rendezik, kóstolják és kínálják. **Praktikus, a háztartásban alkalmazható tevékenységekkel ismerkednek meg, és végzik azokat** (szőlőpréselés, gyümölcslé, befőtt, savanyúság, gyümölcssaláta, bodzalimonádé, kompót, müzli, sütemény készítése, karácsonyi mézeskalács sütése, fűszernövények szárítása, tárolása).

A gyermekek által használt munkaeszközök megfelelő méretűek, jó minőségűek, azok rendben tartását, rendeltetés szerinti használatát fokozatosan sajátítják el. Az általuk kedvelt munkafajtákat szabadon választják meg, azokat egyéni tempójuknak megfelelően végzik.

Az önállóság és a munkavégzéshez szükséges készségek fejlődése, a munkajellegű tevékenységek folyamatossága megerősíti minden gyermekben tevékenysége szükségességének érzését, fontosságának felismerését. A tevékenységek közben észrevétlenül erősödik az egymáshoz, a környezethez való pozitív viszonyuk, egyre jobban vigyáznak előre és élettelenre egyaránt. Ezáltal is elősegítve a gyermekeket az önálló véleményalkotásban, döntési képességeik fejlesztésben.

- **A csoportok természetsarkai gazdag tevékenységre, tapasztalatgyűjtésre alkalmasak** (pl.: évszaknak megfelelő termések, cserepes és vágott virágok, szárított növények, csigaházak, florárium).

A gyermekek növényeket ültetnek, rügyeztetnek, csíráztatnak, floráriumot gondoznak, nyomon követik a fejlődést, megfigyelik a kinti-benti hőmérséklet, a víz, a napfény hatásai és a növények fejlődése közötti összefüggéseket.

Egyszerű kísérletek során megfigyeléseket végeznek (katicaalatás, különböző feltételek között a levegő, víz, talaj vizsgálata), használják a nagyítót. A természetsarkot az évszaknak megfelelően bővítik, rendezik és takarítják.

- A kapott, gyűjtött, saját készítésű **fotók, képek** (kirándulásokról, családi nyaralásról) kedves emlékeket idéznek, beszélgetések, ismeretek elmélyítésének a lehetőségei. A gyermekek ezekből **albumot készítenek**.
- **A folyamatos és alkalomszerű megfigyelések** során a gyermekek közvetlen és tágabb környezetükben érzékelik az esztétikumot, színeket, illatokat, formákat, hangokat, az élet ritmikuságát.
- **Összefüggéseket keresnek** az időjárás és természet, az időjárás és öltözködés, egészségvédelem, az emberek, növények, állatok élete és az emberek tevékenysége között.
- Összehasonlítják az **évszakokat** jellemző jegyeik alapján. Élményeik, tapasztalataik megjelennek a csoportokban található szimbólumfalakon (évköz: évszakok - napszakok-hét napjai - időjárás-hagyományok).
- **Sétát tesznek a piacon, vásárolnak.** Szülői meghívásra családi házakban megfigyelik a kisállatokat, a gyümölcsfákat, kedvük szerint részt vesznek a szüretelésben.
- **A költöző madarak megfigyelései** rendszeresen az Alszezen, a tájvédelmi körzetben történik.

- Séták, kirándulások alkalmával megismerik és **gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait**.
- Közvetlen környezetükben **megfigyelik a középületeket** (Posta, Orvosi rendelő, Vasútállomás, Iskola, üzletek), ismerkednek a felnőttek munkájával.
- **Megismerkednek szűkebb környezetük értékeivel** (pl.: Pincesor, Kopjafás temető, Református templom, Tájház, Turjános, Selyemrét, Fenyves erdő, tanösvény, Madárvárta, Szabadidő Központ tárlatai). Ezek a területek településünk közvetlen közelében találhatóak és Ócsa Tájvédelmi körzetének a részei.
- **Kulturális és esztétikai élményekkel gazdagodnak** múzeumok, könyvtár, mozi, bábszínház látogatása alkalmával.
- **Az évszakok hagyományos ünnepei** kapcsán tapasztalatokat szereznek a családról, az ünnepek jelképeiről, az ajándékozás örömeiről.

Az évszakok hagyományos ünnepei között jelentős szerepet kapnak a környezet-és természetvédelem fontosságát hangsúlyozó jeles napok (Állatok, Víz, Föld, Madarak-fák napja). A gyermekek számára ezek a napok tartalmukban hordoznak mást, adott témára jellemző, érdekes, izgalmas új eseményt, tevékenységet. A szülők figyelmét fokozottan felkeltik, ráirányítják a környezetvédelem fontosságára.

- Évszakonként kisebb-nagyobb sétákat, túrákat **szervezünk közelebbi-távolabbi helyekre**, elsősorban az erdőkbe. Az erdő a valóságos természet eleven varázslata, harmóniájában hordozza a nevelőértékét. Ez inkább megérezhető, befogadható, sem mint elmagyarázható. Az élmény meghatározóbb, mint amit mondani tudunk róla. Részletei egyedi szépségei mellett a személyes ráérzésre, a benyomások, hangulatok átérzésére, az egészséges befogadására, mással nem helyettesíthető lehetőséget kínál.

2.5.3 . Környezetünk mennyiségi és formai viszonyai, matematikai tapasztalatok gazdagítása

- **A környező valóság fontos jellemzői** a formai és mennyiségi viszonyok. Amikor a környezet megismeréséről beszélünk, fontos alapelvként kell leszögeznünk, hogy a tárgyak, jelenségek tulajdonságai nem korlátozódnak, például színük, ízük, halmazállapotuk milyenségére, hanem alapvető jegyeik közé tartoznak formai, mennyiségi jellemzőik is.
- Másik fontos alaptétel, hogy a környezet változásainak megfigyelése el sem képzelhető **matematikai alapismeretek** nélkül. A természeti és társadalmi változások észlelése a befolyásolásukra és megváltoztatásukra irányuló emberi tevékenység alapját képezik. Ezért nem célszerű merev, didaktikai egységként elkülöníteni a környezet megismerésére nevelés komplex feladatkörében.

Lényegében minden matematikai fejlesztő tevékenység integrálható a megfigyelésre szánt jelenség, illetve tárgy tapasztalati rendszerébe.

- **A matematikai tapasztalatszerzés tehát természetes környezetben a legeredményesebb.** Jól fejleszti a gondolatok tevékenységgel, szóval történő kifejezését. A közös feladat közös élményt jelent a gyermekek számára, ezzel is erősítve a csoporttudatot, miközben az egyéni

feladatmegoldás egyéni sikert biztosít, mely növeli a feladatvállalási kedvet, segíti az önkontroll kialakítását. A matematikai nevelés hozzájárul a gyermekek külvilágról szerzett tapasztalatainak a feldolgozásához.

A gyermekek természetes környezetben végzett megfigyeléseik alkalmával vegyék észre, hogy a tárgyak, személyek, halmazok összehasonlíthatóak, szétválogathatóak tulajdonságaik szerint, illetve saját szempontok alapján.

Végezzenek sorba rendezést megnevezett mennyiségi tulajdonságok, felismert szabályosság szerint. A számfogalom megalapozására végezzenek méréseket, összemérési feladatokat, mennyiségekkel, halmazokkal, különböző egységekkel.

A gyermekek szerezzenek tapasztalatokat a geometria körében (pl.: építéssel, térbeli alkotásokkal), jussanak el a geometriai formák felismeréséig.

A tükörrel való tevékenység (mozgások tükör előtt) fontos feltételét képezik a téri percepció kialakításának. Minden alkalmat meg kell ragadni a fejlesztésre, más területeken is (pl.: testnevelés, rajzolás), hogy a gyermek egyaránt jól tájékozódjék a térben és síkban ábrázolt világban.

- A matematikai nevelés anyagát tehát elsősorban nem elvont ismeretek alkotják. A környezet megismerése során szerzett élmények, tapasztalatok matematikai tevékenységek lehetőségének tárházát kínálják a nevelés számára.
- Rendkívüli fejlesztő hatását az önálló – minden gyermek számára egyénileg biztosítható – **problémamegoldás** fokozza, az egyéni fejlődésről kapott objektív információ segíti az óvodapedagógust a nevelési-fejlesztési elképzeléseinek differenciált kialakításában.

Matematikai tapasztalatokat nyújtó érdekes problémahelyzetben közvetlen környezetünk élő és élettelen anyagait eszközként használjuk. A problémák felvetésekor szem előtt tartjuk az egyéni képességeket és munkatempót. Egyénre szabott feladatokkal motiváljuk az önálló, cselekvő tapasztalatszerzést, aktivizáljuk alapozzuk a logikus gondolkodást.

2.5.4 A beszéd-készség fejlesztése

- **A közvetlen tapasztalat-, és ismeretszerzés során minden gyermekre figyelünk,** meghallhatjuk mondanivalójukat, felmerülő kérdéseikre választ adunk. A gondolatok, érzelmek, észrevételek, kívánságok szabad kinyilvánítására szoktatás erősíti a látottakról való összefüggő, értelmes beszéd fejlődését, a tapasztalatok, élmények, bátor elmondását kisebb-nagyobb közönség előtt.

Közvetlen környezetünkben olyan növényeknek is helyet adunk, amelyekhez gyermekdal, énekes játék kötődik (pl.: fehér liliom, rozsmaring, orgona), és amelyek állatnévvel összekapcsolhatóak (pl.: róka farkok, nyuszi fül, kakastaréj).

A természet változásainak, sokszínű jelenségeinek megnevezése a magyar nyelv gazdag tárházával ismerteti meg a gyermekeket, bővíti szókincsüket, nyelvi kifejezőképességüket. Gondolataink pontos megfogalmazásával elősegítjük a környezetismereti, matematikai kifejezések passzív, majd egy részük aktív szókincsé válását.

2.5.5 A megfelelő szervezési formák kialakítása

- Közvetlen és távolabbi helyszínen, természetben, élőben bővítjük a gyermekek már meglévő tapasztalatait. A tevékenységek minél több érzékszervvel való tapasztalása, a környezet jelenségeinek, tárgyainak felfedezésére, cselekvésre, az élmények több szempontú felidézésére adnak lehetőséget.
- A tapasztalatok gyarapítása és rendezése hozzájárul az érzékszervek, az észlelés, a megfigyelőképesség, emlékezet, képzelet, gondolkodás, beszéd fejlődéséhez és a környezethez fűződő pozitív érzelmi-, erkölcsi viszony, kulturált magatartás normáinak kialakulásához.
- Egy-egy témakörön belül a témák változatos, több és mindig újabb oldalról való megközelítése során fokozatosan érvényesül a valóság, az ahhoz kapcsolódó cselekvés, az arról alkotott kép és az azt kifejező szó egysége. A tevékenységeket az évszak hangulatához és a témához illeszkedő, az érzelmi átélést fokozó versek, mondókák, énekek kapcsolódnak. A tevékenységek témától, helyszíntől, feladattól függően kötött és kötetlen formában szerveződnek.
- Mindennapjainkat színesítik a következő tevékenységek: „Mi változott meg a kertünkben?”, irányított megfigyelések, mesélő természeti-anyanyelvi játékok, beszélgetések, mesék a természet tárgyaikról, dramatikus környezeti játékok.

2.5.6 A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Szívesen kapcsolódnak be a környezeti tevékenységekbe.
- Megkülönböztetik az évszakokat, ismerik jellemző jegyeit, tudják hogyan követik egymást, felismerik a napszakokat.
- Felismerik a színeket, azok világosabb és sötétebb árnyalatait.
- A megfigyelt természeti jelenségekben néhány elemi összefüggést felismernek.
- Felismerik az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- A növények fejlődése és az időjárás közötti összefüggéseket ismerik.
- Környezetük növényeit felismerik, gondozásuk egyszerű műveleteit elvégzik.
- Rendeltetésszerűen használják, és tisztán tartják a munkaeszközöket.
- Ismernek néhány háziállatot, madarat, bogarat, vadállatot, azokat élőhelyeik szerint csoportosítják.
- Megkülönböztetik a szép, tiszta, esztétikus, a piszkos, szemetes, megrongált környezetet, ezzel kapcsolatosan véleményt mondanak.
- Ismerik a víz fontosságát, a gazdaságos vízhasználatot, a komposztálás, a hulladékkezelés alapjait, a papírgyűjtés és újrafeldolgozás lényegét.
- Közvetlen és tágabb környezetükben az elsajátított erkölcsi, viselkedési normákat betartva cselekednek.
- Ismerik teljes nevüket, családtagjaik nevét, szüleik foglalkozását, tudják hol laknak.
- Ismerik saját testrészeiket, érzékszerveiket.

- Ismerik óvodájuk nevét, közvetlen környékén jól tájékozódnak.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- Tudnak számolni és tárgyakat megszámlálni legalább 10-ig, helyesen használják a tő- és sorszámneveket.
- Összehasonlítanak mennyiség, nagyság, szín, forma szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra, balra irányokat, értik és követik a helyet, irányokat kifejező névutókat.
- A megismert szavakat, kifejezéseket használják, érthetően beszélnek.

2.6 VERSELÉS - MESELÉS

2.6.1 Célunk

a gyermekek érzelmi, etikai és értelmi fejlődésének segítése az anyanyelvi közegén át, meseélményekkel és a versek zeneiségével.

További célunk a mesélés, verselés megszerettetésén keresztül az irodalmi ízlés, esztétikai fogékonyság, pozitív személyiségjegyek alakítása, az anyanyelv megalapozása.

2.6.2 Feladat:

az irodalmi anyagok életkornak megfelelő igényes összeállítása

- **Művészi értékű irodalmi alkotásokkal** juttatjuk a gyermekeket esztétikai élményekhez.

A felhasznált irodalmi alkotások forrásai a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi, valamint a magyar népköltészet és klasszikusaink gyermekeknek való alkotásai. A mai költők és írók gyermekeknek szánt műveiből azokat válogatjuk, amelyek őszinteség, játékkedv és a gyermeki kedély átélése sugárzik.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

A versanyagot népi mondókák, közmondások, kiolvasók, rigmusok, ritmikus, többnyire játékos mozgások, zenei hatású vidám versek, költői képeket megjelenítő lírai versek alkotják. A versanyagok alkalmasak arra is, hogy felkeltsék és az évszakok változásaira, a természet és az időjárás közötti összefüggésekre irányítsák a gyermekek figyelmét. Hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez.

- **A kisebbek „meséi egyszerűek”**, cselekményük jól érthető. Fokozatosan jutnak el a mondókajátékoktól az állathang utánzási, felelgetős mesemondókákra, láncemsékre keresztül a többfázisos szerkezetű állatmeséig, népmeséig, az egyre hosszabbodó, bonyolódó prózai meséig. Mindezekon keresztül önmagukról és környezetükről egyre gyarapodó ismereteket szereznek.

- **A nagyobb gyermekek** számára cselekményesebb népmeséket, állatmeséket, klasszikus tündérmeséket, tréfás és műmeséket is választunk. Mindezek alkalmasak arra, hogy drámaiságukkal, az eleven párbeszédekkel, a jellemek kiszínezésével, a szövegrészeket és helyzetek ismétlődésével örömet, esztétikai és erkölcsi élményt nyújtsanak a gyermekeknek. A mesék és versek is erősítik az évszakok szépségének átérzését, táplálják a gyermek érdeklődését önmagam az emberi kapcsolatok és a természet jelenségei iránt.

2.6.3 A verselés, mesélés biztosítása

- A beszoktatás nehéz időszakában **öl béli játékokkal**, ritmikus mondókákkal, énekekkel fokozzuk a gyermekek biztonságérzetét, elősegítjük az érzelmi kapcsolat egyre szorosabbá válását.
- **Sok mondókát, verset ismerünk**, naponta többször felidézünk belőlük spontán adódó helyzetekben, a környezeti tevékenységek alkalmával.
Az új verseket a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, adott helyzetek hangulatához kapcsoljuk. Jelképekkel is motiváljuk a már ismert és új versek kedv szerinti felidőzését.
- **Egyszerű meséken**, különösen állatmeséken keresztül, fokozatosan szoktatunk a mese figyelmes végighallgatására.
A meséhez csend szükséges, amelyet pedagógiai tapintattal, a személyes kapcsolatokat erősítő érzelmi eszközökkel, a mesehallgatásra utaló ismétlődő szokásokkal teremtünk meg.
A nyugodt, biztonságot sugárzó légkör, a gyermekek érdeklődésének, érzelmi és értelmi nyitottságának fenntartása elősegíti az átélést, az élmények maradandóságát.
Viszonylag keveset, de jól és jól mesélünk, arra törekszünk, hogy a gyermekek legyenek kedvenc meséik, melyeket sokszor szeretnének hallani, felidézni. Egy-egy mesét hosszabb ideig mesélünk, ezzel is segítjük a történet, a szereplők elmélyült megismerését és előkészítjük a későbbi dramatizált megjelenítést is.
- **Az irodalmi élményeket** a zene, a mintázás, a rajzolás, a játék, a mozgás, a hagyományok és szokások segítségével is elmélyítjük, így többféle módon átélt és kifejezett élmény részeseivé válnak óvodásaink.

Természetes alapanyagú, egyszerű kellékeket, bábokat használunk, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását és az erős érzelmi kötődés kialakulását. A mesekuckó eszközei, kellékei, az óvodai és a könyvtárból kölcsönzött képes és meséskönyvek a szabad gyermeki választást, önálló kezdeményezést biztosítják.

- **A versek, mesék iránt kialakult érdeklődés** a nagyobbakat motiválja, egyre jellemzőbbé válik játékaiban az ismert mondókák, kiolvasók ismételtetése, a mesélés és bábozás. Megpróbálkoznak új mesék kitalálásával, az általunk kezdett, kitalált mese befejezésével, a már ismert mesék átalakításával. A mesék cselekményét szívesen kifejezik mozgással, mimetikus játékkal és különböző vizuális technikák alkalmazásával képi úton is.
- **Az önálló kezdeményezéseket**, a „színház” berendezését, szerepek kiosztását, a mesék szabad megjelenítését támogatóan ösztönözzük. A mindennapokban és ünnepeken, a különböző események alkalmával, a nagyobb gyermekekkel gyakran bábozunk, dramatizálunk a kisebbeknek. Az ismert és kedvelt meséket a kisebbek fokozatos bevonásával is próbáljuk megjeleníteni, ily módon ők is aktív részeseivé válhatnak a tevékenységeknek.

- Óvodánkban a nagyobb gyermekek rendszeres könyvtárlátogatása, az irodalom iránti érdeklődés, az olvasóvá nevelés fontos eszköze.
A gyermekek figyelmét a mindennapokban ráirányítjuk a könyvek szeretetére, tiszteletére. A szülők figyelmét pedig a rendszeres mesélés, az előszó, a beszélgetés fontosságára.

2.6.4 A beszédkésztség fejlesztése

- *A mese, vers, bábozás, dramatizálás* a nyelvi képességek fejlesztésének hatékony eszközei, hozzájárulnak a tiszta beszédhallás, helyes ejtés, nyelvtanilag megfelelő beszéd kialakításához. E folyamatban fontos szerepet tölt be a felnőttek fejlesztő mintát nyújtó beszédviselkedése.

A versek, mesék bőséges tárházai az érdekes új fogalmak megismerésének. A fogalmak tartalommal telítésével gyarapodik a gyermekek aktív és passzív szókincse. A dramatizálás, bábozás a gyermeki szabad önkifejezés kibontakozásának kitüntetett lehetőségei, alkalmat teremtenek az összefüggő beszéd és párbeszéd gyakorlására, a nyelvi emlékezet és gondolkodás fejlődésére.

2.6.5 A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szívesen hallgatnak és ismételnék verseket, mondókákat, várják és igénylik a mesemondást.
- Az ismert mesemotívumok bábozása, dramatizálás a kedvelt tevékenységük.
- Meséket, egyszerű történeteket kitalálnak, mozgással és beszéddel megjelenítenek.
- Szeretettel és tisztelettel bánnak a könyvekkel.
- Önállóan tudnak néhány mondókát, verset, mesét felidézni.
- Folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezik ki magukat, udvariassági kifejezéseket használnak.

2.7 RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

2.7.1 Célunk

a gyermeki élmény- és fantáziavilág gazdagításával a tér, forma, színeképzet, a képi gondolkodás, a saját formanyelv, az önkifejezés fejlődésének elősegítése. Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság és fogékonyság megalapozása.

2.7.2 Feladat:

a tevékenység feltételeinek biztosítása

- **Csoportjaink külső megjelenésükben** tükrözik az évszakokat, tárgyai, dekorációi mértéktartóak, ízlésesek, színviláguk harmonikus.
- Az ábrázolás alkotó tevékenységeihez „**műhely**” **hangulatú légkört** teremtünk. Magunk is gyakran rajzolunk, mintázunk, építünk, készítünk valamit, példát nyújtva a gyermekek számára. Egymás munkáját nézegetjük, beszélgetünk, és velük együtt fedezzük fel a valamire hasonlító vonalakat, színfoltokat.
- Kirándulásokon, sétákon minél több **egyéni és közös élménynyújtásra** törekszünk. A spontán és irányított szemlélődés, felfedezés, rácsodálkozás, a természeti jelenségek formái, színbeli tulajdonságainak megfigyelésére készíteti a gyermekeket. Természetes anyagokat gyűjtünk későbbi felhasználásra, megmunkálásra.
- Az ábrázoló tevékenységek **állandó helyét** úgy alakítjuk ki a csoportokban, hogy **természetes fény** érje a munkaasztalt, és az eszközöket tároló polcok, kosarak, „kincses ládák” könnyen elérhetőek legyenek elősegítve azok igény szerinti használatát a mindennapokban. Az eszközök biztonságos kezelését minden gyermekkel elsajátíttatjuk, hangsúlyt fektetünk a kapcsolódó egészségügyi és viselkedésbeli szokások kialakítására.
- Az ábrázoló tevékenységek helyét, idejét, eszközfeltételét a **szabadban** is biztosítjuk.

2.7.3 Az ábrázoló tevékenységek tartalmának fejlesztése és a szervezeti forma biztosítása

- A gyermekek **érdeklődését felkeltjük** az ábrázolási tevékenységek iránt. Egyéni képességbeli **különbözőségeket figyelembe vesszük**, sokféle lehetőség közötti szabad választással eljuttatjuk a képi plasztikai önkifejezés örömének átéléséhez.
- **Szabad képzettársításukat csupán ötletekkel segítjük**, megerősítjük a formateremtő szándékot, a kreatív színhasználatot. Abban segítjük a gyermekeket, hogy eljussanak a szórt elrendezéstől a képelemek egymáshoz rendeléséig, a „valamivé” alkotásáig.
- **Motiváljuk** az egyéni kifejezés, az eredeti megoldás érvényesülését. Ösztönözzük a sok apró résztevékenységet kívánó közös alkotást, fokozva az együttműködési készséget, a feladattartást.
- **Az alkotás öröme**t átélő gyermek számára a tevékenység fontosabb, mint annak eredménye. A látható eredmény értékelése igazodik az egyéni fejlettséghez, mindig a pozitívumokat kiemelve, a megerősítés, az ösztönzés szándékával történik.

A gyermekek valamennyi **alkotását értékként kezeljük**, gyűjtjük és elemezzük. A gyermekek munkáinak megbecsülését szolgálják a kiállítások és felhasználásuk a környezet díszítésében. A gyermeki alkotásokat közösségi rendezvényeken bemutatjuk, a tehetségeket bátorítjuk.

- A gyermekek **műalkotásokkal való találkozását** előkészítjük a közvetlen és távolabbi környezetükben látható esztétikus jelenségek megfigyelésével (pl.: évszakok színei, színfoltok a növény-, állatvilágban, a természetes anyagok szépsége, kedvenc helyünk, szép épületeink, óvodakertünk). Gyönyörködünk saját és egymás alkotásában, beszélgetünk róluk, megmutatjuk a szülőknek.
- **Múzeumok, kiállítások**, szabadidőközpont látogatásakor a gyermekek népművészeti és formatervezett szép tárgyakat, festményeket, szobrokat fedeznek fel. A műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. **Művészeti albumokban** megkeressük egyik-másik, a valóságban látott műalkotást, beszélünk azok színbeli, formai, térbeli, hangulati jellemzőiről. Mindezek alakítják a gyermekek szépség iránt való vonzódását, segítik értékelő képességük fejlődését.
Rendszeresen látogatjuk a néprajzi gyűjteményt, a műemlék templomot, az ásványgyűjteményt és az időszakos kiállításokat.
- **A kisebbek** építés, firkálás, gyurkálás közben ismerkednek az anyagokkal, eszközökkel, a technikai kivitelezéssel, színre, formára vonatkozó tapasztalatokat szereznek, tájékozódnak a kép síkján. Saját képi motívumaikat gyakran ismétlik, variálják, képeket készítenek érdeklődésük, kedvük szerint, emlékképeik, képzeletük nyomán.

Az agyagozás és könnyen megmunkálható anyagok használata során tapasztalatokat szereznek azok alakíthatóságáról, formákról, benyomásaikat szóban is elmondják.

Az építés, térbeli rakosgatás segíti a különböző tárgyak formáival, alakzataival való ismerkedést. E tevékenységek közben fejlődik a gyermekek téri tájékozódása, formaérzékenysége, alkotókedve és a társaival való együttműködése is.

- **A nagyobbak** játékaik során nagy térbeli alakzatokat mozognak be. Különbféle anyagokból térbeli elrendezéssel építményeket, formacsoportokat hoznak létre, nagyobb térben, nagyobb méretű elemekből is kialakítanak térrészeket.

Az építőjátékok változatos alkalmazása mellett kreatívan felhasználják a különböző méretű és formájú berendezési tárgyakat, a maguk készítette figurákat. Ügyesen és fantáziával építenek a vizes homokkal. E tevékenységek során tapasztalatokat szereznek az egymásra rakott formák egyensúlyi viszonyairól, az alátámasztási, lefedési lehetőségekről, a tárgyak térbeli helyzetéről, a formák egymáshoz rendelésének egyszerűbb és bonyolultabb viszonyairól.

Egyre bővülő **téri tapasztalataikat** fokozatosan **beépítik** térábrázoló tevékenységeikbe is. Képi, plasztikai munkáikban emlékezetük és megfigyelésük segítségével, saját elképzeléseik alapján jelenítik meg élményeiket, a környezetükben történt eseményeket, a hozzájuk közel álló cselekményes témákat. Síkbeli, térbeli ábrázolásokban a képi elemeket egymáshoz, egymás mellé rendelik és egyszerű összefüggéseket is megjelenítenek.

Emberábrázolásukban egyre kifejezőbb a részformák és egyszerű mozgások jelzése. Plasztikai alkotásaik finomabb kidolgozásúakká válnak, a forma és főbb tagoltság egyéni érzékeltetésével. Az elkészített figurákat téri kompozíciókba rendezik, és ehhez felhasználják az összegyűjtött terméseket, ágakat, leveleket is.

A jól ismert eszközök mellett változatos **anyagokat és technikákat** is alkalmaznak (pl.: levélvarázslás, díszítés, nyomdázással, termésekből, textil-, fonaldarabokból, montázskészítés, fonás, varrás, szövés, zöldségszobrászat, képalakítás magvak szórásával, üvegfestés, hó festés). Játékukhoz kellékeket, ünnepekre ajándékokat, díszeket készítenek, a szerkesztés, barkácsolás eszközeinek, a kézimunka és ábrázolás technikájának együttes használatával.

- **Az ábrázoló tevékenységek** integrálódnak a mindennapi játékban. A gyermekek egyéni fejlődését fokozottan figyelemmel kísérjük és segítjük. A családok felé folyamatosan közvetítjük az ábrázolási lehetőségek biztosításának fontosságát, a kész alkotások elismerésének, megbecsülésének személyiségfejlesztő hatását.

2.7.4 A beszédkésztség fejlesztései

- A gondolkodás, **a szóbeli és ábrázoló kifejezőképesség** az egyes gyermekeknél különböző szinten állhat, de a kifejezésben e két képesség segíti egymást. Ösztönözzük a tevékenységekhez és azok tatalmához kapcsolódó beszédet, elősegítjük a gondolkodás, a nyelvi kifejezőképesség sokoldalú fejlődését. **A beszéddel kísért ábrázolási tevékenység**, az eszközhasználat és a technikák módjának közlése, ezek megértése, a térbeli, formai képzetek, arányok, irányok nyelvi kifejezésének gyakorlása segíti a beszédfejlődést, bővíti a nyelvhasználat területeit.

2.7.5 A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Örömmel, saját kezdeményezésükre ábrázolnak.
- Képkészítéseikben kifejezik gondolataikat, élményeiket.
- Elképzelés után meseszereplőket, stb., hangulatot is kifejezve, jellegzetes színekkel, formákkal, mozgással ábrázolnak.
- Tudnak egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani.
- Önállóan és csoportosan is készítenek játékot, kelléket, ajándékot.
- Téralkításban, építésben másokkal együttműködnek.
- Ábrázolásaik változatos színhasználatot és tagoltságot mutatnak.
- Emlékezet utáni témákban a részleteket is ábrázolják.
- Díszítő, tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel, papírmunkával, agyagba karcolással megoldanak.
- Tudnak különféle technikával képet alkotni, a technikát önállóan, a rendelkezésre álló anyagokból megválasztani.

2.8 ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

2.8.1.Célunk

a közös éneklés, mozgás, zenei tevékenységek örömeinek megéreztetése, a zenei ízlés, esztétikai fogékonyság fejlesztése, a zenei anyanyelv megalapozása.

2.8.2. Feladat:

a zenei anyagok életkornak megfelelő, igényes összeállítása

- Programunk Kodály Zoltán és Forrai Katalin által teremtett hagyományokra építi a zenei nevelést.

Elsősorban a **néphagyomány** gazdag gyermek- és népdalkincséből válogatunk, amelyek természetesen magukban hordozzák a beszéd ritmusát, a gyermekek hangszálainak, mozgásának, értelmének megfelelőek.

Játékaikban őrzik a magyar nép szokásait, hagyományos mozgáskultúrájukkal egyben az összetartozás, a társas érzés örömét is kifejezik.

- *A dalanyaggal egyenértékűek a mondókák*, kisebb szerepet kapnak a műzenei anyagok, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások és a magyar zenei sajátosságokhoz hasonló más népek gyermekdalai.
- A gyermekek bontakozó zenei ízlését formálja és egyben továbbmélyíti a felnőtt és gyermek közötti kapcsolatot a **zenehallgatás, valamint az óvónő által nyújtott igényes, énekes élménynyújtás is**. Anyaga jellegében változatos, más-más gondolattársításra és érzelem átélésre ad alkalmat.

2.8.1 A zenei tevékenységek és szervezeti formák biztosítása

- *A kisebbek* kevés és kishangterjedelmű dalokkal és olyan ölbeli játékokkal ismerkednek meg, amelyek az anya-gyermek kapcsolat évszázados hagyományait elevenítik fel. A felnőtt játszik a gyermekkel s az ily módon nyújtott zenei élmény fokozza a biztonságérzetet, elősegíti a szeretetkapcsolat kialakulását.

Zenei érdeklődésük fokozódásával egyre gyakrabban vesznek részt az énekes játékokban, a közös éneklésekben. A gyakori **ismétlések** elősegítik az éneklési készségük fejlődését.

Megfigyelik a környezet hangjait, a csendet, az egymástól eltérő hangokat, zörejeket, a dallamjátszó hangszerek hangszíneit.

Gyakorolják a halk-hangos **mondókázást**, éneklést, beszédet. A mondókákat, dalokat játékos mozdulatokkal eljátsszák, érzékelik az egyenletes lüktetést.

- *A nagyobbak* énekes játékaik pentaton és hexakord dallamfordulatúak, a dalokban a negyed, nyolcad ütemelemek mellett megjelenik a szünet és a szinkópa is. Az új mondókák, énekes játékok és kevés alkalomhoz illő műdal mellett szívesen ismétlik a már korábban megtanultakat is. Ezek felidézését segítik a zenesarokban megtalálható **szimbólumfal** is.

Zenei hallásuk fejlődik a halkabb-hangosabb, magasabb-mélyebb, lassabb-gyorsabb közötti különbségek változatos módon való érzékelése közben. Fokozatosan jutnak el a mechanikus felismeréstől a térben való kifejezésig, a fogalompárok tempóváltással vagy dallambújtatással történő összekapcsolásáig.

A környezet hangjainak közvetlen megfigyelése gyakori újra felidézése, hangutánzása, a finomabb különbségek felismerésére is képessé teszi a gyermekeket. A zenei tevékenységekben való aktív részvétel során változatos szövegeket, dallammotívumokat énekelnek vissza, a dallamokat szöveg nélkül is felidézik, dallamot bújtatnak.

Kialakul az **egyenletes lüktetés**, motívumhangsúly biztonságos érzékelése. Erre az alapra épül a dalok, mondókák **ritmusának** megéreztetése. A ritmusvisszhang játékok, a lüktetés és ritmus egymáshoz hasonlítása, megkülönböztetése, összekapcsolása, a zenei eszközök (pl.: diókalapács, csutkahegedű, ütőhangszerek) használata jól szolgálják a **ritmusérzék** fejlődését. Az egyszerű ütő- és ritmushangszerek elkészítése, használata a gyermeki **kreativitás** kibontakozását is segíti.

- Az énekes játékokat kísérő **zenei mozgás** hozzájárul a mozgáskultúra gazdagodásához. A gyermekek fokozatosan elsajátítják a körbejárás sajátos testtartását, az együttes mozgás során (pl.: két kör, csiga-kígyóvonal, átbújás a kapu alatt) fejlődik a tér- és formaérzékük. Megismerik a szerepcserés, párválasztós, sorgyarapító játékokat, a guggolás, kifordulás, páros forgás mozgásait.

Szabálytudatuk egyre bonyolultabb **mozgásformák** elsajátítását teszi lehetővé. Egyszerű tánclépéseket utánoznak, az énekes játékokhoz tartozó mozgást képesek megváltoztatni.

- A gyermekeket az egyéni fejlődés biztonságérzete, az éneklés öröme is közös játékra, **önálló játékszervezésre** ösztönzi. Átélik a jól hangzó, összecsengő éneklést, ritmikus együttmozgást, és a játékhelyzet kínálta társas kapcsolatok örömét, a dramatizálás, szerepvállalás izgalmát, egy-egy zenei feladat többféle módon való megoldásának sikerét.
- Az ének-zenei tevékenység a gyermekek és pedagógusok kezdeményezésével az **egész napot** áthatja. A globális zenei tevékenységekben elsősorban a közös mozgás, éneklés jelenti az élményt, egyidejűleg fejleszti a hallási, éneklési készséget, a ritmusérzékét.
- A felnőtt-gyermek, a felnőtt és a gyermekek egy csoportja vagy az egész csoport jókedvű játéka közvetve fejleszti a zenei képességeket.
- **A csoportok eltérő összetételének figyelembe vételével** a heti szervezeti forma az életkori sajátosságokhoz alkalmazkodva, más-más idő és szervezeti kerettel valósul meg.
- A zenehallgatást gyakran **kapcsoljuk** egyéb tevékenységekhez is, időtartama a gyermekek hangulatától függően, a helyzetnek megfelelően is változó.

2.8.2 A beszédkésztség fejlesztése

- A mondókák, énekes játékok gyakorlása, ismétlése elősegíti a helye artikuláció fejlődését

- A mondókák különösen alkalmasak a ritmikus szövegben ismétlődő beszédhangok pontos észlelésére, tiszta képzésére, a jó beszédritmus érzékelésére.
- Az énekes szövegek hangleadása, hangsúlya, ritmusa megéreztetni a magyar nyelv kifejező erejét. A zenei anyagokban előforduló szavak, fogalompárok gazdagítják a szókincset. Ezek megértését és használatát éneklés, mozgás közben sajátítják el a gyermekek.

2.8.3 A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Élvezettel hallgatnak zenét.
- Tudnak mozgást, dallamot, ritmust rögtönözni (improvizálás, belső hallás fejlesztése).
- Tudnak néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni a megfelelő tempóban.
- Tudnak dallam- vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni.
- Tudnak társaikkal térformákat alakítani.
- A különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaikkal együtt egyöntetűen, esztétikusan végzik.
- Tudnak élvezettel, irányítás nélkül játszani néhány dalos játékot.
- Felismerik a halk-hangost és tudnak halkán, hangosan énekelni, beszélni.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dal ritmusától. Mindkettőt tudják mozgással, járással, tapssal a dalból kiemelni.
- Megbeszélés vagy egyéni ötletek alapján a z éneklést ütőhangszerekkel tudják kísérni.

2.9 ÜNNEPEK, ÜNNEPÉLYEK

2.9.1 Célunk

a nemzeti kultúránk megismertetése, a közösségi érzések, esztétikai élmények fejlődésének elősegítése.

2.9.2 Feladatok

- Hagyományaink, ünnepeink időről-időre visszatérő **sajátos keretek** között lezajló események, az összetartozás, a közösségi érzelmek, kötődések kialakulását erősítik. Alkalmat teremtenek a legszélesebb tevékenységi formák megvalósítására.
- Az ünnepek szervezési **előkészítésében** az óvoda minden dolgozója, a gyermekek és az események tartalmától függően a szülők is részt vesznek. Az ünnepek kiemelik az ünnep résztvevőit a hétköznapiakból és ezáltal, nagyobb aktivitásra, kreativitásra ösztönöznek.
- A csoportok **jelkép, szokás és hagyományrendszerével** sajátos, egyéni színezetű légkört biztosítunk. Az előkészületek a csoporton belüli és az óvoda egészén belüli közösségi érzések alakítására kitűnő alkalmat teremtenek és tág teret nyújtanak a gyermekek közötti együttműködésnek, a kooperációnak és a kommunikáció gyakorlásának.
- Az ünnepek kapcsán **értékteremtés** folyamata valósul meg, amely a gyermekek által létrehozott értékben, alkotásban, ötlet megvalósításában nyilvánul meg.

2.9.3 Ajánlott ünnepeink

- Bármilyen formában és bármilyen tartalommal ünneplünk, a központban a gyermekek állnak. Az ünnepekre róluk és értük szólnak. Minden esetben törekszünk a természetességre, az esetleges szereplést közös játéknak fogjuk fel.

Az ünnepek hangulatának színesebbé tételére az óvodai dolgozói, a szülők, az iskolások zenei műsora, éneklése, bábozása, vagy más érdekes tevékenységek adnak lehetőséget.

Hagyományaink, ünnepeink a szülők javaslatainak figyelembevételével, együttműködő támogatásukkal és szervezésükkel valósul meg. A család ünnepeit tiszteletben tartjuk.

Ünnepeink szervezése zárt és nyitott formában valósul meg a gyermekek fejlettségétől függően.

- **Az óvodai élet hagyományos ünnepei**

Az óvoda névnapja, Anyák napi megemlékezés, Gyermeknap, Évzáró és a Nagycsoportosok Búcsúztatása, a gyermekek név- és születésnapjai

- **Néphagyományokhoz kapcsolódó ünnepek**

Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét

- **Nemzeti ünnepek**

Március 15.

- ***Helyi szokásokhoz kapcsolódó ünnepek***

Mindenki karácsonya, Ócsai Kulturális Napok

- ***A természet ünnepei***

Állatok világnapja, Víz világnapja, Föld napja, Madarak-fák napja.

3 A KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ, SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK INTEGRÁLT ÓVODAI NEVELÉSE

3.1 A KORAI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

A közoktatási törvény biztosítja, hogy minden sajátos nevelési igényű gyermek születése pillanatától, illetve a szülők igényeihez alkalmazkodva, támogató segítséget kapjon. Ahhoz, hogy a speciális nevelési szükségletű gyermek eredményesen illeszkedjen be a közösségbe, hogy saját képességeinek megfelelően fejlődjön, orvosi, pszichológiai, gyógypedagógiai, logopédiai, óvodapedagógusi segítségre van szüksége.

3.1.1 A sajátos nevelési igényű óvodáskorú gyermekek:

- Az óvodába lépéskor igen heterogén képet mutatnak. Az eltérések az életkorban, a fejlettségi szintben, a sérülések típusában és súlyosságában, a gyermek előzetes életében, a családi vagy intézeti nevelésében gyökereznek. Közös vonásuk, hogy fejlődésük lelassult, mennyiségi eltérésen túl minőségi eltérés is tapasztalható. Amíg a problémamentesen fejlődő gyermek egyenletes tempóban nagyobb lépcsőfokokon jut el a célig, addig a sajátos nevelési igényű gyermek kisebb, alacsonyabb lépcsőfokkal, sok-sok gyakorlás útján, hosszabb idő alatt közelíti meg a célt, a saját lehetőségeinek csúcsait.
- *A sajátos nevelési igényű gyermeknek* szüksége van a bizalomteljes szeretetre, elfogadásra, de a túlzott óvó-védő szeretet gátja is lehet önállósulásának. Ezért meg kell tanulni, elengedni a gyermek kezét, örülni első önálló kísérletének, de ezt elő kell segíteni, illetve szükségleteit oly módon kell figyelembe venni, hogy a napirendben legyen „pihenés, nyugalom, melyben azt tesz, amit akar”.
- *A családdal együttműködve* célzottan igyekszik a pedagógus kihasználni azokat az időpontokat, amikor bizonyos funkciók érése szenzibilis fázisban van. A szociális tanulás támogatása közben figyelembe veszi a program, a különböző funkciók egymásba épülését. Igyekszik sikerélményt biztosítani gyermekeknek azzal, hogy a tanítási technikák, elsajátíthatók, könnyen érthetők legyenek. A tanulás akkor hatékony, ha a gyermek biztonságot érez, tudja, hogy környezete elfogadja, megérti és szereti.

3.2 SAJÁTOS FEJLESZTÉSI ELVEINK

A gyermekek fejlesztése a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szűrővizsgálata, és szakvéleménye alapján a szülők kérésére, egyéni vizsgálat alapján, az óvodapedagógusok és a Nevelési Tanácsadó javaslatára, a szülők beleegyezésével történik.

- A szülőt mindig megilleti a korrekt tájékoztatás a gyermek állapotáról.
- Megismerjük a szülők csoporttal szemben támasztott igényeit, figyelembe vesszük a család életkörülményeit.
- A szülő mindig partner, a központban az anya-gyermek kapcsolat erősítése áll.
- Alapozunk a tudatosan épített játékos tanulási helyzetekre.
- Gyermekközpontú szemlélettel a szocializáció megtámogatása.
- Önképzéssel, továbbképzéssel, szemléletváltás a sajátos nevelési igény tolerálása.

- Fontos szempont a kis lépések elvének követése, valamint a kiszámíthatóság és a folyamatosság biztosítása.

3.3 CÉLUNK

Olyan feltételrendszer biztosítása, mely figyelembe veszi:

- a tünetek változatosságát,
- az egyéni teherbíró képességet,
- a speciális nevelési szükségleteket,
- a harmonikus gyermeki személyiségfejlesztést,
- testi, szociális, az anyanyelvi, értelmi érettség szintjeit.

3.3.1 A súlyosan akadályozott beszédfejlődésű gyermekek:

- **Elfogadtatása** a csoportba járó gyermekekkel. Az óvodai csoport mindennapi életébe, a közösség munkájába történő bevonásuk. A beszédben akadályozott gyermekek képesek legyenek valamilyen módon megérteni önmagukat. A beszédbeli akadályozottságuk ellenére képesek legyenek az iskolához szükséges képességek elsajátítására.

3.3.2 Az enyhe értelmi sérült gyermekek:

- **Szocializálása** a gyermekközösségbe. A csoport mindennapi tevékenységébe történő bevonásuk, a képességeikhez mért feladatok elvégeztetése. A kognitív funkciók minél intenzívebb fejlesztése a szakemberhálózat segítségével.

3.3.3 A testi, érzékszervi sérült gyermekek:

- **Másságának** elfogadtatása az óvodai közösséggel. A sérülésekből adódó hátrányok kompenzálása más területeken. A helyi szakemberek segítségével az iskolára való felkészítésük.

3.3.4 A hiperaktív gyermekek:

- Magatartásproblémáiból adódó konfliktusok kezelése, elfogadtatása a gyermekközösséggel. Az óvodai **magatartási normák megtanítása**, iskolára való alkalmassá tételük.

3.4 FELADATUNK

Az eltérő ütemben fejlődő gyermekek elmaradásának mértékét szakemberek segítségével állapítjuk meg (pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, logopédus), Differenciált, személyre szabott bánásmóddal segítjük képességeik kibontakozását. Az óvodában dolgozó segítő szakemberek támaszt nyújtanak az óvodapedagógusok számára ezen gyermekek szükségleteinek kielégítéséhez.

3.4.1 A súlyosan akadályozott beszédfejlődésű gyermekek:

- Logopédiai terápia során történő megsegítése, beszédértésük illetve expresszív beszédük fejlesztése arra a szintre, hogy képesek legyenek a beszéddel kommunikálni. A beszédhangjaik tisztítása, iskolára való alkalmassá tételük.

3.4.2 Az értelmi sérült gyermekek:

- Sérülés specifikus terápiában részesítése, a kognitív funkciók fejlesztése. A saját képességeikhez és munkatempójukhoz mért feladatok segítségével iskolára való alkalmassá tételük.

3.4.3 A hiperaktív gyermekek:

- Figyelmének, kitartásának fejlesztése szakemberek bevonásával, a sajátos igények figyelembevételével iskolára való alkalmassá tétele.

3.5 A FEJLESZTÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI

- A nagymozgások korrigálása, az egyensúlyérzék kialakítása, fejlesztése.
- A manuális készség fejlesztése.
- A beszédszervek ügyesítése; a beszéd indítása; a beszédhibák korrigálása.
- A játéktevékenység fejlesztése.
- A zenei nevelés alapjainak lerakása.

3.5.1 A játékba integrált tanulás keretén belül a gyermek megismeri:

- a szociális szerepet,
- az érzelmeket,
- a motívumokat,
- a környezet személyi és tárgyi világának elsajátítását.

3.5.2 A sajátos nevelési igényű gyermek mozgásjellemzői:

- A fejlődésben akadályozott gyermek mozgása is eltérő ép társaitól.
- A pszichomotorikus fejlődésüket befolyásolja az életkor mellett a fejlődési tempó nagyfokú lelassulása, a fejlődés szabálytalansága, egyenetlensége, az egyes területek egymáshoz való viszonyában bekövetkező változás.
- Ezeknél a gyermekeknél a mozgásfejlődés során bizonyos szakaszok kimaradnak, kevésbé gyakorlódnak be, illetve hibásan rögzülnek.
- Ez a mennyiségi és minőségi eltérés megmutatkozik a mozgáskoordináció, egyensúlyérzék zavarában, a testséma, a téridő orientáció fejlődésének elmaradásában, ügyetlen, lassú mozgásban vagy, hipermotiváltan.

3.5.3 A mozgásfejlesztés feladata:

- Az óvodáskorú gyermekre a **cselekvésbe ágyazott** gondolkodás a jellemző, tehát a mozgásos tanulásnak óriási jelentősége van. Mivel gyermekeink fogékonyak a szenzoros-motoros közlésre, tanulásuk alapja a szemléletes cselekvéses tanulás.
- Az óvodai mozgásnevelés feladata, hogy **fejlessze** az erőt, ügyességet, gyorsaságot, állóképességet. Biztos legyen az egyensúlyérzéke, növelje teljesítőképességét, javítsa összerendezetlen mozgását.

3.5.4 A beszéd és zavarai:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek **speciális beszédfejlesztését** az teszi szükségessé, hogy a beszédük minőségileg és mennyiségileg is eltér ép társaiktól.
- **A beszéd és a mozgás fejlődése szoros összefüggésben van.** A kezdetben mozgásfejlődésre fordított energiák a motorika megszilárdulása után felszabadulnak, és a beszédfejlődés irányába hatnak.

3.5.5 A sajátos nevelési igényű gyermekek beszédfejlődésének előforduló sajátosságai

- A tünetek formái összefüggnek a **sérülés súlyosságával** nem csak a beszédfejlődés egyes fokozatai késnek, hanem a nyelvi differenciáltság is tökéletlen marad.
- Az élmények diffúz és pontatlan átélése már önmagában is csökkent nyelvi adottságokat és képességeket eredményez.
- Gyakran évekig **megrekednek a preverbális kommunikáció** szintjén.
- Jellemző az **artikulációs hibák nagy száma**, mely részben működési eredetű részben, a beszédszervek fejlődési rendellenességeivel van összefüggésben.
- A gyermekeket jellemzi, hogy kognitív, emocionális és szociális területen oly mértékben gátoltak, hogy nehéz őket motiválni.
- A megkésett mozgásfejlődés gátolja, hátráltatja a beszéd kifejlődését, megzavarja azt a folyamatot, melyben a gyermek közvetlen közletről ismerkedik meg a környezettel, gátolja a képzetek kialakulását, érezteti hatását az artikulációban, mely a beszédszervi mozgások magasabb fokú koordináltságát igénylik.
- **Fontos a sokat beszélő, megértő környezet, család** a beszédszervek ügyesítése, tornáztatással, játékos gyakorlatokkal. A beszéd indítása a passzív és aktív szókincs bővítése, mondatalkotás segítése (képekkel, tárgyakkal), mondóka, illetve vers megismertetése. Spontán beszédre nevelés

3.6 A FEJLESZTÉS SZERVEZÉSI ÉS IDŐKERETEI

- **A súlyosan akadályozott beszédfejlődésű** gyermekek egyéni illetve kiscsoportos terápiás foglalkozáson vesznek részt, mely heti 2-3 alkalommal terhelhetőségüktől függően 20- 40 percig tart.
- **Az enyhe értelmi sérült gyermekek** kognitív funkcióinak fejlesztése kiscsoportos illetve egyéni formában történik. A fejlesztésük kiegészül egy nagy- és finommozgás

fejlesztéssel, valamint a grafomotorium és írásmozgás fejlesztésével. Amennyiben szükséges kiegészül a terápia a beszéd fejlesztésével is. A terápiás foglalkozások heti 2-3 alkalommal 20-40 percig tartanak a gyermek terhelhetőségétől függően.

- ***A testi érzékszervi sérült gyermekek*** sérülésspecifikumának megfelelően heti 2-3 alkalommal speciális egyéni terápiában részesülnek, melyek időtartama függ a gyermek életkorától és terhelhetőségétől.
- ***A hiperaktív gyermekek*** súlyosságától függően heti 2 alkalommal egyéni illetve kiscsoportos terápián vesznek részt, mely elsősorban a figyelem fejlesztésére, valamint a hiányos vagy sérült funkciók korrigálására irányulnak.

3.7 A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐJE AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- A sérülés specifikumától, ennek mértékétől, a terápiás idő tartamától, a gyermek terhelhetőségétől függően változik a fejlődés üteme, valamint az eredményessége,
- Az optimális az lenne, ha minden gyermeket fel tudnánk készíteni az iskolára úgy, hogy fejlesztőpedagógus illetve egyéb szakember segítségével mellett el tudná végezni az általános iskolát,
- Enyhébb esetekben nagycsoportos korra el kell érni a gyermekeknek azt a szintet, mint ép kortársaik.

4 TEHETSÉGGONDOZÁS

„Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakozott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagost messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni.”

/Harsányi, 1988/

4.1 A TEHETSÉGES GYERMEKEK TULAJDONSÁGAI, KORÁN MEGMUTATKOZÓ KÉPESSÉGEI

- Keresi az átlagostól eltérő megoldási módokat (divergens gondolkodás)
- Bizonyos dolgokról nagyon sokat tud, illetve kritikusan, függetlenül gondolkodik (kreativitás)
- Fejlett beszéd-készség (gazdag szókincs, korosztályát meghaladó nyelvi fordulatok – korai olvasás 2,5 év)
- Jó koncentrációs képesség (sokáig képes lekötni magát, elmélyülten játszik) gyakran kérdez (információéhség)
- Intenzív érzelmek: fejlett igazságérzet, humorérzék, (túlérzékenység)
- Sok energia, rövid idő alatt sok feladat elvégzése (gyakran hiperaktivitásként értékelik – helytelenül!)
- Szunnyadó tehetség, némely területen alul teljesít.

Speciális területek

- Zenei hallás, ritmusérzék, hangterjedelem
- Kiváló rajzkészség
- Matematikai képesség, logikai, problémamegoldó gondolkodás
- Mozgás, testi ügyesség, tánc-harmonikus mozgás, versenysportra való alkalmasság
- Irodalmi érzékenység
- Kiemelkedő szociális képesség, vezető képesség.

Speciális célok a tehetséggondozásban

- A tehetséges gyermek erős oldalának támogatása
- A gyerekek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítése
- Minden terület fejlesztése
- Elfogadó, a személyiségfejlődést segítő légkör kialakítása.

4.2 A TEHETSÉGGONDOZÁS SZERVEZETI KERETEI

- Óvodai csoportban (egyéni fejlesztés, napi tevékenység keretében): drámapedagógia, zeneterápia.
- Munkacsoportban, kiscsoportos kreativitást fejlesztő „tehetséggondozó” csoportokban: zenéstorna, néptánc, zene ovi, kézműves foglalkozások.
- Élménygazdagító óvodai programok keretében: Ovi foci program, Erdei óvoda.

4.3 AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

A gyermekek irányában:

- A tehetség felismerése, azonosítása, diagnosztizálása
- Fejlesztési tervek készítése
- Tehetséges gyermek képességeinek fejlesztése (különböző tehetségfejlesztő programok segítségével)

- A tehetséggondozás formáinak megteremtése.

Szülők irányában:

- megnyerés, informálás, tanácsadás, kapcsolattartás, iskolaválasztás segítése.
- ***Szoros együttműködés*** a tehetségfejlesztő szakértővel.
- ***Nyomon követés:*** „Tehetségútlelél” – információ átadása a következő intézmény pedagógusának.

A pedagógus felelőssége

- értő figyelemmel észrevenni a tehetséges gyereket,
- empátiával élve elfogadtatni a másságát,
- kialakítani a közösség egyensúlyát.

A tehetségre vonatkozóan nem vonhatunk le óvodás korban messzemenő következtetéseket, de odafigyelünk a jó emlékezetre, jó kez ügyességre, játékában kiemelkedő építmények létrehozóira, papírhajtogatásban, és rajzolásban, mozgásban, kreativitásban megnyilvánuló tehetségekre. A tehetséges gyermekek gondolkodásának fejlettsége gyorsasága, produktivitása sokszor együtt jár fejlett problémamegoldó kommunikációs képességgel.

Ebben az életkorban a gyermekek megismerésének és fejlesztésének legfontosabb eszköze a játék, így játékának gazdagítása, az együttjátszás nyújthatja a legjobb lehetőséget a testi-lelki-szellemi fejlesztésre.

Tudjuk, hogy a differenciálás segítségével a személyiség a maga útját bejárva képes fejlődni.

5 GYERMEKVÉDELMI MUNKA AZ ÓVODÁBAN

5.1 AZ ÓVODA KÖRNYEZETÉNEK JELLEMZŐI GYERMEKVÉDELMI SZEMPONTBÓL

5.1.1 A gyermeki jogok védelme:

- Minden természetes és ***jogi személy kötelessége***, aki, a gyermekek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozik. A gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére irányuló tevékenység.
- ***A nevelési, oktatási intézmények közreműködnek*** a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek érdekében együttműködnek a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.
- A gyermekvédelmi munka elsősorban a ***prevenció*** és a segítségnyújtás feladataiból áll.
 - a segítségnyújtáshoz szükséges a gyerek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi vizsgálatának kezdeményezése, szervezése.
 - A gyermek testi fejlődésének mérése védőnői segítséggel.
 - Egészségügyi tartalmú programok szervezése a szülők számára.
 - Egyedi problémáknál a megfelelő szakemberhez való irányítás.

5.1.2 Az intézményünkbe:

- **Változó szociális háttérrel** rendelkező gyermekek járnak, így a gyermekvédelmi munka is többfelé ágazó.
- Az utóbbi időben tovább növekedett a gyermeküket **egyedül nevelő szülők** száma sok a válás, valamint sok családban a munkanélküliség is veszélyezteti az anyagi biztonságot. Emiatt magas azon családok száma, akik a megélhetési problémák mellett nevelési problémákkal is küzdenek.
- **A szülőt megnyerni** és elveszíteni a gyerekeken keresztül lehet. Mi a szülők mindegyikét megnyerni szeretnénk, mert ez a feltétele a nevelésben való jó együttműködésünknek. Arra törekszünk, hogy a velünk kapcsolatba lépő családok a beiratkozás pillanatától segítséget kapjanak óvodapedagógusainktól. A nyílt és bizalmon alapuló kommunikáció kiépítése időigényes feladat. Fontos, hogy az óvodapedagógusok kezdettől fogva rendszeresen beszéljenek a családokkal.

5.1.3 A gyermekvédelmi feladatokat:

- Az intézményben két fő óvodapedagógus látja el. Feladatuk tájékoztatni a szülőket, hogy az intézményen kívül milyen gyermekvédelmi feladatot, ellátó intézményt kereshetnek fel problémáikkal a gyermekvédelmi felelősök a Gyermekjóléti Szolgálat felkérésére, részt vesznek a gyermekeket érintő esetmegbeszéléseken.
- A pedagógusok a hátrányos, halmozottan hátrányos (HHH) és veszélyeztetett okok feltárása érdekében kötelesek családlátogatáson megismerni a gyermek családi környezetét. A HHH - s gyermekek szüleivel való kapcsolattartás, szoros együttműködés menete:
- Személyes kapcsolattartás: családlátogatás, egyéni beszélgetések, fogadóórák, szülői értekezletek.
- Egyénre szabott beszoktatás biztosítása.
- Rendszeres tájékoztatás a gyermek fejlődéséről.
- Egyéni előzetes egyeztetés alapján a szülői részvétel biztosítása a foglalkozásokon.
- Rendszeres egyéni beszélgetések, a gyermek nevelésével kapcsolatos nézetek kicserélése.
- Az ingyenesség biztosítása.
- Fontos, hogy a HHH - s gyerekek a beiratkozást követően rendszeresen járjanak óvodába, legalább napi hat órát tartózkodjanak ott, ne legyenek igazolatlan hiányzásaik. Így válik jogosulttá az évi kétszer adható óvodáztatási támogatásra (szülő kéri, gyermekvédelmi felelősök, pedagógusok hívják fel a figyelmet erre a lehetőségre).
- A gyermekvédelmi felelősök a csoportban dolgozó óvodapedagógusokkal együtt javaslatot dolgoz ki az anyagi rászorultság figyelembevételével a gyermekek szociális támogatására és pedagógiai gondozására, pl. gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése).

5.2 A CSALÁDDAL VALÓ KOMMUNIKÁCIÓ ALAPELVEI

Adjunk időt, alkalmat, bátorítást a családnak, hogy megosszák velünk gondolataikat, céljaikat, örömeiket, gondjaikat. Adjunk lehetőséget a privát beszélgetésre. Az információt kezeljük bizalmasan.

A családok és pedagógusok szabadon kommunikáljanak a gyerekekről és élményeiről.

5.2.1 A családokkal való kommunikálás módszerei:

- Reggeli és délutáni beszélgetés,
- Szülői értekezletek,
- Faliújságok,
- Fogadóórák,
- Családlátogatás,
- Nyílt napok,
- Szülők, nagyszülők bevonása az óvodai életébe,
- A családi érdeklődés feltérképezése,
- Közös programok (pld. kirándulás, ünnepek, stb.),
- Partneri igény és elégedettség mérés.

5.3 AZ ÓVODA CSALÁDSEGÍTŐ ÉS CSALÁDOKAT TÁMOGATÓ TEVÉKENYSÉGE, A CSALÁDSEGÍTŐ FELADATAI

A csoport óvónőinek segítése, a családbevonás feltételeinek megteremtése és szervezése. Hirdetőkön a szülői programokról folyamatos tájékoztatás.

5.3.1 A családok megismerése

- Folyamatos *tájékozódás az óvónőktől*, rendszertelenül óvodába járók, az óvoda szokás és szabályrendszerét megszegők, fejlesztő terápiás foglalkozásra járók.
- *Családok igényeinek felmérése* (szükséglet, állapot, életvitel, bánásmód a gyermekekkel), családlátogatások, egyéni és csoportos beszélgetések. Feljegyzések az esetekről. Szükség és igény szerint a Családsegítő, Nevelési Tanácsadó igénybevételeivel családterápia tervezése, szervezése.
- A *szülők bátorítása* az óvoda életébe történő bekapcsolódásra.

Az óvodás gyermekek családi helyzetének évenkénti felméréséhez készített szempontok

- Minden nevelési *év elején felmérés* készül az újonnan érkező gyermekekről.
- Az óvodába érkezés előtti *családlátogatás* nagyon jó alkalom ennek megfigyelésére, megbeszélésére. Természetesen a körülményekben történt változások miatt, ezeket a

felméréseket év közben is elvégzik a gyermekvédelmi felelősök, az óvodapedagógusok jelzései alapján.

A felmérés lényege:

- Annak a **kimutatása**, hogy a családban van-e munkanélküli szülő, ez az állapot mennyi ideje tart, hányan nevelkednek csonka családban (elvált, vagy egyedül álló,) esetleg nevelőszülőknél, van-e a családban tartósan beteg, vagy fogyatékos családtag. Esetleg drog, vagy alkoholfüggő. Vannak-e albérletben élők (hiszen tudjuk, hogy ez milyen megterhelő a családok anyagi helyzetét tekintve.
- Mindezeket összegezve a gyermekvédelmi felelősök elkészítik **összesítő adatbázisaikat**. Ezek alapján könnyen rá lehet találni, a már veszélyeztetett helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű illetve hátrányos helyzetű gyermekekre.

5.3.2 A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok lehetnek

- Nevelési hiányosságok,
- Rossz lakásviszonyok, anyagi okok,
- Egészségügyi problémák,
- Megromlott családi kapcsolat,
- Erkölcstelen családi környezet.

5.4 AZ ÓVODA GYERMEKVÉDELMI PROGRAMJA

- A gyermekvédelmi programot az adott nevelési évben az óvodavezető pedagógiai, működési tervének melléklete tartalmazza. A konkrét célok, feladatok meghatározása mindig az adott nevelési év gyermekvédelmi helyzete alapján történik.
- Főként a prevencióval korrigáljuk a hátrányos helyzetet – minden lehetőséget kihasználva a veszélyeztetettséget elkerülve.
- Formái lehetnek: szociális, környezeti, egészségügyi veszélyeztetettség.
- A prevenciók annál jobban működnek, minél hatékonyabbak az együttműködő felnőttek, szakemberek, óvodapedagógusok, szülők együtt a gyermekekért.
- A prevenciókon azért van a legnagyobb hangsúly, mert ezzel lehet hatékonyabban korrigálni a problémákat a gyermekeknél.
- A prevenció főleg a pedagógus kötelessége.

5.4.1 Kapcsolattartásunk az alábbi intézményekkel

- Gyermekjóléti Szolgálat,
- Óvodai gyermekorvosi, Védőnői hálózat,
- Gyáli Nevelési Tanácsadó,
- Családsegítő Központ,
- Gyámügyi Hivatal,
- Ceglédi Tanulási Képességvizsgáló Intézet,
- Történelmi egyházak.

5.4.2 Sikerkritérium a gyermekvédelem területén:

- A gyermek a **legnagyobb érték**, ezért úgy kell eljárni minden pedagógusnak, szülőnek, hogy a gyermek egészséges fejlődését minden tevékenység során maximálisan segítse tudása és legjobb képessége szerint.
- Szem előtt kell tartani, hogy a gyermekvédelem nem más, mint a **speciális feladatok jó érzékkel történő kezelése**, hiszen a gyermekek védelme minden felnőtt kötelessége.

6 AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

6.1 AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD

- Óvodai nevelőmunkánk a *családi nevelésre épül, együtt szolgálja a gyermek fejlődését, kiegészíti azt*. A szülő tud legtöbbet gyermeke szükségleteiről, igényeiről, a pedagógus pedig szaktudása és tapasztalatai alapján hatékony segítséget tud adni a gyermek fejlődéséhez. Ennek feltétele a szoros együtt működés.
- *Óvodánk nyitott* a szülők, a családok felé. A partnerkapcsolat kialakításában kezdeményezők vagyunk, kölcsönös bizalom, tisztelet, alkalmazkodás és segítségnyújtás megvalósítására törekszünk a családokkal. *A folyamatosságot* a kapcsolattartás változatos formáin és közös tevékenységeken keresztül valósítjuk meg.

6.1.1 A kapcsolattartás formái

- *Családlátogatás*: a gyermek közvetlen környezetének, a család gyermekkel kapcsolatos információinak megismerése.
- *„Szülős” beszoktatás*: a szülők megismerik az óvodai életet és megkönnyítik a beilleszkedést.
- *Napi tájékoztatás*: rövid párbeszéd, kölcsönös érdeklődés kifejezése, lényeges információk átadása.
- *Nyitott Óvoda*: az óvoda mindennapi életébe való betekintés lehetősége, nyílt napok.
- *Fogadóórák*: négy szemközti találkozások és információcserék.
- *Szülői értekezlet*: együttes találkozások, közös gondolkodás, javaslatok, vélemények.

6.1.2 Szülői munkaközösség

- Rendezvényeinken, ünnepeinken a szülők segítőtársként vesznek részt, jelenlétükkel emelik az ünnep hangulatát, osztoznak az ünnep örömében gyermekeikkel, a többi szülővel, az óvoda dolgozóival.
- Hosszabb séták, kirándulások alkalmával a szülők segítségére is számíthatunk.
- Az óvoda és család kapcsolatának alakulásában fontos szerepet tulajdonítunk a szülői munkaközösségnek, a folyamatos együttműködésben számítunk kezdeményező, koordináló, véleménynyilvánító munkájára.

6.2 AZ ÓVODA ÉS A BÖLCSŐDE

Az óvoda és bölcsőde közös intézményként való működéséből elsősorban szakmai előnyök származnak. Az óvodában szervezett szakmai továbbképzéseken, munkaközösségi foglalkozásokon részt vesznek a bölcsődei kisgyermeknevelők is. A bölcsődéből óvodába menő gyermeket leendő óvónőjük is látogatják a bölcsődében, rövid műsorral (ének, zene, bábozás, mesemondás) örvendeztetik meg őket.

6.2.1 Az óvoda és az iskola

Törekszünk egymás nevelési céljainak, a nevelés, fejlesztés tartalmi megvalósulásának kölcsönös megismerésére.

Kapcsolattartási formák:

- Iskola - óvoda látogatások.
- Helyszíni tapasztalatcserek.
- Tájékoztatás az iskolába készülő gyermekek szülei részére.
- Az iskolai beilleszkedés tapasztalatainak megbeszélése.
- Közös rendezvény, rendezvénysorozat szervezése, aktív részvétellel.

6.3 AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI

- **Logopédus:** Elvégzi a szűrővizsgálatokat, azok eredményeit egyeztetni az óvónővel. Folyamatosan fejleszti a gyermekeket, közvetlen kapcsolatot tart a szülőkkel.
- **Fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus:** Elvégzi a különböző funkciózavarokkal és/vagy beilleszkedési zavarokkal küzdő gyermekek pedagógiai szűrését, prevencióját, korrekcióját egyéni és kiscsoportos formában, a Nevelési Tanácsadó szakmai felügyeletével.
- **Gyermekorvos:** Elvégzi a 6-7 éves gyermekek komplex szűrését, szükséges esetben további vizsgálatra utal. Folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermekek egészségügyi állapotát.
- **Gyermekjóléti szolgálat és családsegítő csoport:** A hátrányos (veszélyeztetett) helyzetben lévő családok problémáját orvosolja. A szülő kérésére vagy az óvoda jelzése alapján segíti a családokat érintő problémák megoldását (pszichológus, védőnők).
- **Nevelési Tanácsadó:** Feladata a gyermekek fejlesztésében való kooperatív együttműködés (óvodapedagógusok - Nevelési Tanácsadó szakemberei – szülők).
- **Közművelődési intézmények:** Sajátos lehetőségeit tudatosan felhasználjuk nevelőmunkánkban oly módon válogatva, hogy azok elősegítsék a nevelési feladatok sokoldalú megvalósulását, ugyanakkor ügyelünk arra, hogy a gyermekek napirendje, pihenése ne sérüljön.
- **A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei** közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a küllhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

6.4 PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK ALKALMAZÁSÁNAK FELTÉTELRENDSZERE

6.4.1 Személyi feltételek

Az óvoda helyi programja a jelenlegi feltételek mellett megvalósítható: felsőfokú óvodapedagógus oklevéllel (a megvalósítás plusz költségeket nem igényel). *Nevelőtestületünk tagjai jelentős arányban* több éves gyakorlattal rendelkező, *tapasztalt pedagógusok*. Programunk önálló arculatát gyakorlati munkánk során együtt alakítottuk ki. Továbbképzési igényünk folyamatos, ismereteink bővítését rendszeresen valósítjuk meg.

Szakmai munkaközösségünk évek óta folyamatosan működik, segítve a közös szemlélet kialakulását, a nevelési értékek megőrzését és újak teremtését.

A csoportvezető óvónők munkarendje változó (állandó délelőtti illetve heti váltás). Munkájukat pedagógiai asszisztensek segítik. Három csoportonként egy fő. Együttműködésünk harmonikus, egymást kiegészítjük, hatékonyan, kiegyensúlyozottan nevelünk, a gyermekek gondozásában társaink a nevelő munkát segítő szakképzett dajkák.

Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez a személyi feltételeink adottak (óraadó logopédus, gyógypedagógus, konduktor óvodapedagógus, teljes munkaidős főállású fejlesztőpedagógus).

6.4.2 Tárgyi feltételek

- *A Nefelejcs Központi Óvoda 8 csoportos*, saját főzőkonyhával működik. Folyamatos, szakaszos bővítések által nyerte el végleges méreteit. Az épület földszintes, állaga közepe, felújításra szoruló. Családi házas környezetben, jól megközelíthető helyen van. Udvara tágas, fákkal szegélyezett, nagy zöldterülettel rendelkező, az utcai forgalomtól elzárt. Az évek során *valódi óvodakertté* alakítottuk át, feltételei mára közvetlenül szolgálják nevelési törekvéseinket.

A csoportszobák és a tornaszoba felszereltsége megfelelő, a kézi szerek beszerzése folyamatosan valósul meg a fenntartó, az alapítvány és pályázatok segítségével.

- *A Napsugár Tagóvodánk 7 csoporttal*, saját főzőkonyhával működik, 2013-ban EU-s forrásból felújítás bővítés történt 3 csoporttal, a négy csoport hét csoportra bővült. Tágas, világos, nagy kerttel rendelkező. A nagy forgalom elkerüli, így a csendes, nyugodt, családi házas környezetben a járműforgalom sem szennyezi a levegőt. A szülők számára könnyen megközelíthető. Udvara nagy részben füvesített, fákkal, cserjékkel beültetett, valódi óvodakertté alakítottuk. Feltételi megfelelőek és jól szolgálják a nevelési törekvéseinket.
- *Mindkét óvodában* az udvari játékeszközök Európai Uniós normáknak megfelelő cseréje, átalakítása a mozgásfejlesztő és természetes alapanyagokból készült eszközökre folyamatos. Mindkét óvoda csoportszobáinak berendezéseiben hangsúlyos a természetes anyagok előtérbe helyezése, az esztétikus, praktikus életér kialakítása.

Mindkét óvodában biztosított a logopédiai foglalkozások helye és feltétele, valamint a vezető és az óvodatitkár munkafeltételei.

- Helyi pedagógiai programunk *működési feltételeit* az adott év költségvetési keretéből biztosítani tudjuk.

A működési feltételeink javítását a *pályázatokon való eredményes részvétel illetve az óvoda alapítványa* szolgálja.

7 A SZÜLŐK ÁLTAL IGÉNYELT EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK

Az óvodapedagógusok továbbképzéseken szerzett speciális képzettségét az alábbi tevékenységekben hasznosítjuk, kielégítve a szülők sajátos igényeit, amelyek az alábbi tevékenységi formában valósulhatnak meg:

- *Zenés torna*
- *Gyermek néptánc,*
- *Zene Ovi*
- *Ovi Sakk*
- *Nyári tábor szervezése*
- *Ovifoci („Varázslabda”)*

A gyermeket körülvevő világ felfedezési, megismerési lehetőségének sokoldalú biztosítása érdekében rendszeres kirándulásokat szervezünk távolabbi helyekre, legalább húsz fő jelentkező esetében erdei óvodát (öt nap). A külső világ megismerésén kívül a család és az óvoda jobb kapcsolatának alakulásában fontos szerepet töltenek be. A kirándulások tervezése, szervezése a szülők szervező, véleménynyilvánító, koordináló munkájára épül.

7.1 AJÁNLOTT HELYSZÍNEK

7.1.1 A természet szeretetére nevelés helyszínei

Budakeszi Vadas Park, Dóra-major, Margitsziget, Szemlőhegyi cseppkőbarlang, Visegrádi Mogyoróhegy, Fővárosi Állat- és Növénykert, Budai hegyek, Ócsai Lovas farm, lehetőség szerint: erdei óvodai program (tábor).

7.1.2 A környezeti kultúra megalapozását segítő helyszínek

Természettudományi Múzeum, Mezőgazdasági Múzeum, Vasúttörténeti Emlékpark, Parlament, Planetárium, Repülőtér, Szentendrei Skanzen, Közlekedési múzeum, Bábszínház és mozi látogatás, kiállítások megtekintése.

MELLÉKLET

A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE

Előzmények

Óvodánk minőségirányítási csoportja és szakmai munkaközössége 2003-ban kidolgozta a gyermeki fejlődés nyomon követésének óvodánkra szabott rendszerét (magunk között csak 11 lapos felmérőnek neveztük el). Kiindulási alapunk „Laminé Antal Éva - Petránné Képes Gizella: EFQM Kiválóság modellre épülő mérés, értékelés az óvodában” c. könyve volt.

Az elmúlt tíz év tapasztalatai, s a törvényi előírások következtében a 2013-2014-es nevelési évben az óvoda nevelőtestülete újra alkotta, egyesítette a gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentációkat.

Az így kidolgozott fejlődési napló:

- ♦ tartópillére a 11 lapos felmérő, amely már félévente rögzíti a gyermek fejlettségi szintjét (fejlődését) a kijelölt területeken,
- ♦ egységes dokumentum, mely teljes mértékben megfelel a legújabb törvényi előírásoknak.

A gyermekek fejlődési naplójának tartalma:

- ♦ anamnézis,
- ♦ a családlátogatás tapasztalatai,
- ♦ az óvodakezdés, a befogadás tapasztalatai,
- ♦ az egyéni képességfejlődés mutatói és fejlesztési tervek.

Az Ócsai Nefelejcs Napközi Otthonos Központi és Napsugár Tagóvoda gyermekek fejlődésének nyomon követésére megalkotott fejlődési naplója, s azon belül a gyermekek fejlettségének felmérése:

- ♦ gyermek-és nevelésközpontú,
- ♦ minden részletre kiterjedő, alkalmas a gyermeki fejlődés nyomon követésére,
- ♦ kijelöli a fejlesztés irányát egyénre, csoportra, óvodára vonatkozóan.

Az óvodában folyó munkát,- mint minden oktatási-nevelési intézményben – a kormány, az oktatási miniszter törvényekkel, rendeletekkel szabályozza. A legújabb törvény, rendelet előírja (22/2013. (III.22.) EMMI rendelet), hogy minden gyermeket minimum *évente kétszer* fel kell mérni, *fejlesztési tervet* kell írni, s a felmérés utáni tapasztalatokat *meg kell beszélni a szülőkkel*. Azt is megmondja, hogy mely területeket kell mérni.

A négy fejlődési terület a következő: *érzelmi-szociális,*
értelmi,
beszéd-,
mozgásfejlődés.

Nagyon lényeges, hogy a gyermeket ne emeljük ki mérés céljából a természetes környezetéből, társai közül, a csoportszobából. A mérésnek úgy kell lebonyolódnia, hogy azt a gyermek észre se vegye, ugyanakkor az óvónőket se vonja el a nevelőmunkától.

Az egyéni képességek felméréséhez minden csoportnak szüksége van (az adatok rögzítésére) minden megfigyelt területről egy kétoldalas táblázatra, összesen 8db. A/4-es lapra. Ezen a lapon minden gyermek szerepel. A fejléc tartalmazza azokat a sikerkritériumokat, melyeket óvodáskor végére el szeretnénk érni.

Hangsúlyozzuk, hogy óvodás kor végére. Vagyis ha egy 3-4 éves kisgyermek aktuális fejlettségét egy 0-5-ös skálán jelezzük, akkor az életkori sajátosságaiból adódóan természetes, hogy például a játék, akarati tényezők területén arra a kijelentésre, hogy: „Társaival a játék során cselekvéseit összehangolja” óvodás éveinek elején a megfelelő rublikába 2-es, vagy 3-as lesz beírva.

7.1.3 A 0-5 skála alkalmazása:

A 0-5 skála lényege, hogy alkalmazása során a megfigyelő nem magát az eseményt írja le, hanem értéktételeket mond a **megfigyelt jelenségről**.

A skála számjegyei és a hozzájuk rendelt meghatározások:

- 5 – Ezt a tevékenységet a gyermek önállóan végzi, része a mindennapi életének.
- 4 – Ezt a tevékenységet a gyermek kis segítséggel végzi, gyakran megfigyelhető nála.
- 3 – Ezzel a tevékenységgel a gyermek időről-időre próbálkozik, de segítséget igényel.
- 2 – Ezt a tevékenységet a gyermek csak sok segítséggel, és az óvónő kezdeményezésére végzi.
- 1 – A gyermek érdeklődik a tevékenység iránt, és voltak már próbálkozásai is.
- 0 – Ezt a tevékenységgel nem próbálkozik és vele kapcsolatban szándékot sem mutat.

A 8 lapos felmérő 'Beszédkészség, mese-vers' lapjának első oldala

BESZÉDKÉSZSÉG 1 Verbális képességek, nyelvi kifejezőkészség (mese-vers)		Beszéde tagoltsága, hangsúly, hangjelölés megfelel anyanyelvünk követelményeinek				Várja, igényli a mesehallgatást				Tud történeteket kitalálni, azt elmondani, megjelentetni				Olyan szókincssel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára gondolatainak érthető kifejezését				Minden magán-és mássalhangzót tisztán ejt			
Sor Sz.	Név	3-4 éves	4-5 éves	5-6 éves	6-7 éves	3-4 éves	4-5 éves	5-6 éves	6-7 éves	3-4 éves	4-5 éves	5-6 éves	6-7 éves	3-4 éves	4-5 éves	5-6 éves	6-7 éves	3-4 éves	4-5 éves	5-6 éves	6-7 éves
1.																					
2.																					
3.																					
4.																					
5.																					
6.																					
7.																					
8.																					
9.																					
10.																					
11.																					
12.																					
13.																					
14.																					
15.																					
16.																					
17.																					
18.																					
19.																					
20.																					
21.																					
22.																					
23.																					
24.																					
25.																					
26.																					
27.																					
28.																					
Összesen																					
Átlag																					
Átlag %																					

Forrás: Ócsai Nefelejcs Óvoda fejlődési naplója – adatlap

A NÉGY FŐ FEJLESZTÉSI TERÜLETET 2-2 RÉSZTERÜLETTEL:

SZOCIÁLIS KÉPESSÉGEK

Társas kapcsolatok, közösségi szokások, érzelmi élet:

- ♦ Ragaszkodik a csoporttársaihoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez.
- ♦ Igényli a csoportban kialakult szokásrendszer alkalmazását.
- ♦ Tevékenységének eredményét reálisan értékeli.
- ♦ Segíti társait a tevékenységekben.
- ♦ Türelmesen meghallgatja a felnőtteket és társait.
- ♦ A csoportba érkező vendéget szeretettel, udvariasan fogadja.
- ♦ Képes a különböző tevékenységek közben a más csoportban járó gyerekekkel is kooperálni.
- ♦ Érdeklődik társai iránt, meghallgatja őket.
- ♦ Konfliktushelyzetben társaival egyezkedik.
- ♦ Szívesen vállal egyéni megbízatásokat.

7.1.4 Játék, akaratí tényezők:

- ♦ Alkalmazkodik a játék szabályaihoz.
- ♦ Játékhelyzetben újraalkotja a felnőttek tevékenységét.
- ♦ Társaival a játék során cselekvéseit összehangolja.
- ♦ Képes választani a felkínált tevékenységek közül.
- ♦ Döntési helyzetekben önálló döntéshozatalra képes.
- ♦ Képes megérteni és elfogadni játszótársai elgondolásait.
- ♦ Le tud mondani egy-egy kedves játékszeréről, osztja a játékszereken.
- ♦ Képes szerepvállalásra és a szerepek elosztására.
- ♦ Képes szerepjátékok megszervezésére, az ahhoz szükséges játékszerek kiválasztására.
- ♦ A játéktémát napokon keresztül folytatja társaival.

ÉRTELMI KÉPESSÉGEK

7.1.5 Gondolkodási műveletek, koncentráció, feladattartás, figyelem (Az egyszerű feladatokat megérti:

- ♦ Felismeri a fogalompárokat.
- ♦ Érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt.
- ♦ Feladatai végrehajtásában kitartó.
- ♦ Szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő.
- ♦ Felismeri az ellentétpárokat.
- ♦ Ismeri a tárgyak formájával kapcsolatos fogalmakat (pld. kerek, gömbölyű, szögletes, stb.).
- ♦ Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidézésére.
- ♦ Munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő.
- ♦ Észreveszi a tárgyak közti azonosságot, vagy kisebb eltéréseket.

7.1.6

7.1.7 Környező világ tevékeny megismerése, számfogalom, téri tájékozódás, időbeli viszonyok :

- ♦ Megkülönbözteti az évszakokat és a napszakokat.
- ♦ Ismeri környezete növényeit, állatait, részt vesz a növénygondozásban, a természetvédelemben.

- ♦ Képes két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni, vagy valaminél kisebbet, kevesebbet, nagyobbbat, többet létrehozni.
- ♦ Helyesen használja a tő és sorszámneveket
- ♦ Tud 10-es számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni. Meg tudja állapítani, több, kevesebb vagy ugyanannyi-e.
- ♦ Helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő névutókat. (előtt, mögött, között, alatt, felett, stb.)
- ♦ Ismeri a színeket, azok világosabb, sötétebb árnyalatát.
- ♦ Környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik. Tudja lakcímét, testvérei, szülei nevét, foglalkozását.
- ♦ Ismeri és betartja környezete közlekedésének legfontosabb szabályait, s a közelben lévő intézményeket.
- ♦ A tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tudja hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.

BESZÉDKÉSZSÉG

7.1.8 Verbális képességek, nyelvi kifejezőkészség, mese-vers:

- ♦ Szívesen mesél, báboz, dramatizál.
- ♦ Gondosan bánik a könyvekkel.
- ♦ Néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni.
- ♦ Folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezi ki magát.
- ♦ Udvariassági kifejezéseket használ (köszönés, kérés, kapott dolog megköszönése).
- ♦ Beszéde tagoltsága, hangsúly, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- ♦ Várja, igényli a mesehallgatást.
- ♦ Tud történeteket kitalálni, azt elmondani, megjeleníteni.
- ♦ Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára gondolatainak érthető kifejezését.
- ♦ Minden magán és mássalhangzót tisztán ejt.

7.1.9 Nyelvhasználat, beszédértés, zenei képességek:

- ♦ Beszédritmusa életkorának megfelelő (hadarás, dadogás).
- ♦ Tud ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- ♦ Tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel, megfelelő tempóban egyedül is énekelni.
- ♦ Tud dallam, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni.
- ♦ Tud társaival térformákat alakítani. A különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt, egyöntetűen, esztétikusan végzi
- ♦ Felismeri környezete hangjait (tárgyak keltette zörejek, hangszerek...).
- ♦ Tud élvezettel, irányítás nélkül játszani néhány dalos játékot.
- ♦ Felismeri a halk-hangost, és tud halkán, hangosan énekelni, beszélni.
- ♦ Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától. Tudja mindkettőt mozgással, járással, tapssal a dalból kiemelni.
- ♦ Felismeri saját és társai hangját.

MOZGÁS

7.1.10 Nagymozgások, téri tájékozódás:

- ♦ Képes babzsákkal a fején egyensúlyozó járásra vízszintes padon.
- ♦ Tud rövidebb távon egyenletes iramban futni.
- ♦ Versenyjátékokban betartja a szabályokat.
- ♦ Tud ütemtartással járni.

- ♦ Tud helyben labdát pattogtatni.
- ♦ Tud egykezes felsődobással célba dobni.
- ♦ Tud gurulóátfordulást végrehajtani előre.
- ♦ Szeret mozogni, kitartó a mozgásos játékokban.
- ♦ Tud néhány mozgásos játékot (futó-, fogójáték) irányítás nélkül játszani.
- ♦ Tud a térben tájékozódni, ismeri az irányokat (előre, hátra, oldalra, jobbra, balra, stb.)

7.1.11 Finommotorika, ábrázolás, érzékelés:

- ♦ Képalkotásában kifejezi gondolatait, élményeit.
- ♦ Eszközhasználat közben képes finommozgást végezni (evőeszköz, rajzeszközök).
- ♦ Elképzelés után meseszereplőket stb. hangulatot is kifejezve, jellegzetes színekkel, formákkal, mozgással ábrázol.
- ♦ Tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani.
- ♦ Kisebb-nagyobb tárgyakat felismer tapintás útján.
- ♦ Ábrázolása változatos színhasználatot és tagoltságot mutat.
- ♦ Kezessége, kézdominanciája kialakult.
- ♦ Emlékezet utáni témákban a részleteket is ábrázolja.
- ♦ Díszítő, tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel, papírmunkával, agyagba karcollással stb. megold.
- ♦ Emberábrázolásában megnyilvánul a testséma ismerete.

Egy nevelési évet tekintve az **első felmérést november 30-ig** elvégzik az óvónők minden kisgyermekkel. Kivétel az újonnan jött 3 éveseket, akiknek előbb még be kell szokniuk. A **második felmérés április 30 –ig lezárul**, ekkor már az új kiscsoportosok is szerepelnek a névsorban.

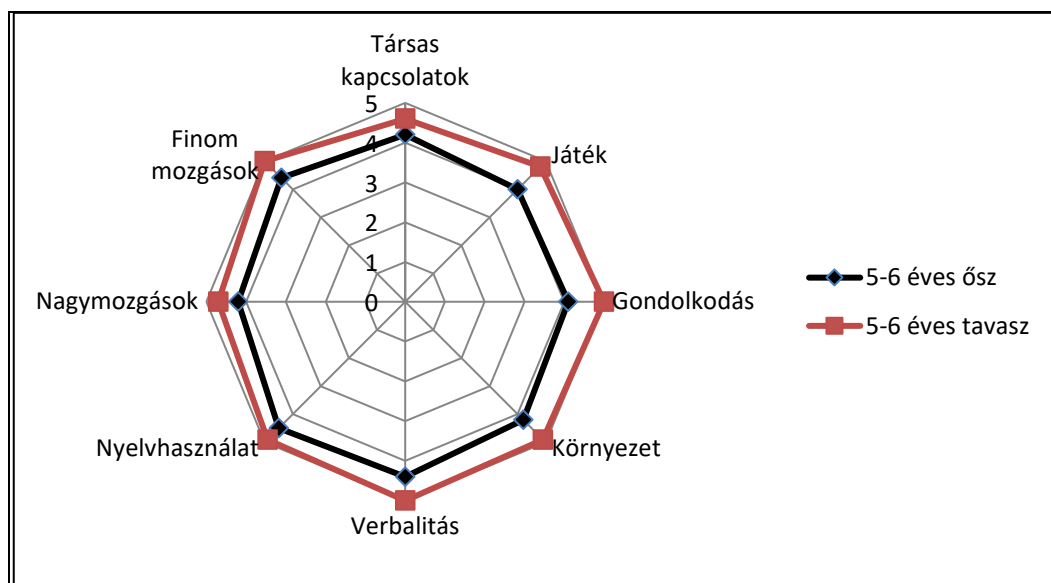
A pókhálós diagramon a **második felméréskor** minden korosztály más színnel szerepel: 3-4 évesek **zölddel**, 4-5 évesek **kékkel**, 5-6 évesek **pirossal**, 6-7 évesek **barnával**. Az első felmérést mindig feketével jelöljük. Minden nevelési évben új lapra kerülnek az eredmények, de egy helyen maradnak, a fejlődési naplóban. Így mire iskolába megy egy gyermek, akkor minimum öt alkalommal kerül felmérésre. A fejlődés üteme jól lemérhető a számok és a diagram segítségével.

Miután az óvónők a mindennapos tapasztalatai alapján **a 0-5-ös skálát használva** kitöltötték a táblázatokat, ezután egyszerű matematikai művelettel kiszámolják minden kisgyermek akkor aktuális fejlettségi indexét. Ezek a táblázatok és a diagram a fejlődési naplóban találhatóak.

Egyéni fejlődési lap (kitöltetlen)

Felmérés ideje	Életkor	Szociális képességek		Értelmi képességek		Beszédképesség		Mozgás		Érték (5-ös skálán)	Érték százalékban (%)
		Társas kapcsolatok, közösségi szokások, érzelmi élet	Játék, akarat tényezők	Gondolkodási műveletek, koncentráció, feladat-tartás, figyelem	Környezet, számfogalom, tértájékoztató, időbeli viszonyok	Verbális képességek, nyelvi kifejező-készség, (mese, vers)	Nyelvhasználat, beszédértés, zenei képességek	Nagymozgások, tértájékoztató	Finom: motorika (ábrázolás), érzékelés		
1.											
2.											

Egy adott gyermek fejlődésének nyomon követése 'pókháló' diagram segítségével

A fejlesztési terv *elkészítése* fontos mozzanata a gyermeki képességek fejlesztésének, melynek alapja a gyermekek egyéni fejlődési mutatói. Szülőknek, óvónőknek egyaránt szemléletes és egyértelmű tájékoztatást nyújt a táblázatos és pókhálós eredménymegjelenítés. Ezen adatok birtokában készíti el minden óvónő a gyermekek *fejlesztési tervét évente kétszer*.

Ezután következik a gyermekek fejlettségének nyomon követése mellett az egyes csoportok, illetve - az összesített adatok nyomán kimutatható – *óvodai szintű értékelés*. Minden nevelési évben a második felmérő eredményei alapján táblázaton, grafikonon minden csoport elkészíti korosztályra lebontva a saját értékelését.

A csoportos fejlődési lap nem része a gyermekek fejlődési naplójának, ezek az adatok elsősorban az óvónőknek, az intézmény nevelőtestületének szólnak.

A csoportos összesítők alapján a szakmai munkaközösség továbbra is elkészíti az egész óvodára vonatkozó statisztikát, különösen a kimenő korosztályra fókuszálva.

Ez az összesített százalékos átlag fejezi ki azt, hogy a sikerkritériumokat hány százalékban sikerült teljesíteni az összes kimenő csoport, gyermek tekintetében. Ez a százalékos érték kerül összehasonlításra a nevelőtestület által a bevállalt sikerkritérium százalékkal, mely a kimenő korosztálynál 80%. A számszerűsített eredmények tükrében láthatóvá válik, hogy milyen mértékben sikerült a kitűzött célokat elérni. Általában óvodás kor végére a gyermekek többsége – és az óvónők - 90% feletti eredménnyel büszkélkedhetnek.

Láthatóvá válnak a nevelő-fejlesztő munka tekintetében az óvoda erősségei, gyengeségei, fejlesztendő területek.

A rendelkezésre álló adatok további elemzésre is alkalmasak, a kevésbé sikeres fejlesztési területek tekintetében a nevelőtestület intézkedési tervet készít, illetve a következő nevelési évben a munkaközösség célul tűzi ki egy- egy terület elemzését, fejlesztését.

Az Ócsai Nefelejcs Napközi Otthonos Központ és Napsugár Tagóvoda dolgozói által használt fejlődési napló pozitívuma, hogy **egységes szemléletmódot tükröz**, minden óvónő (szülő) számára egyértelműek, jól körülhatároltak a feladatok, célok. Lehetőséget ad az innovációra, **új utak keresésére** a gyermekek megismerését illetően, melynek egyenes következménye az óvónők személyiségének fejlődése, **szakmai továbblépése**. Kiszűrhetők a részképesség, képességzavarok, illetve a tehetséges gyermekek. Egyértelmű, világos **fejlesztési terv** készíthető a felmérés eredményeire alapozva egyéni és óvodai szinten.

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Programot intézményi főigazgatója készíti el a nevelőtestület bevonásával és az (Nkt.26§)- ban foglaltak alapján a fenntartó jóváhagyásával válik érvényesé.

Az intézményi Pedagógiai Program érvényességi ideje:

2024. április 01-től

A hatályba lépéssel egyidejűleg érvényét veszti az intézmény 2/2019. (VI.17). számú Nevelőtestületi határozat alapján elfogadott Pedagógiai Program

A Pedagógiai Program módosításának lehetséges indokai

Vonatkozó jogszabály változásai

A pedagógiai Program módosításának szabályai:

Írásbeli előterjesztés az intézmény vezetőségének.

Írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek.

A módosítást nevelőtestületi többségi elv alapján lehet végrehajtani.

A módosított Pedagógiai Program 2024 április 01-jén lép hatályba, és határozza meg az óvodák pedagógiai tevékenységét a mindennapokban.

A Pedagógiai Program hozzáférhető az óvodába, járó gyermekek szülei, a fenntartó és minden érdeklődő számára, az intézmény honlapján, valamint személyesen is megtekinthető a tagintézményekben székhelyen az óvoda nyitvatartási idejében.

Készítette:

Szücs Jánosné

főigazgató

Ócsa, 2024. 02. 23

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógiai Programot, továbbiakban PP -t az intézmény főigazgatója készítette, a 2011. CXC Nkt.26§) alapján a fenntartó hagyja jóvá.

A fenntartó általi elfogadás után a hatálybalépés ideje 2024. április 01-től visszavonásig.

A PP - t a nevelőtestület 2024 február 23 - án megtartott nevelési értekezleten véleményezte a A megismerés tényét a nevelőtestület képviselői az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják:

Dátum: Ócsa, 2024. 02. 23

.....
Aláírás
nevelőtestület képviselőjében

.....
Aláírás
nevelőtestület képviselőjében

Dátum.....

.....
Aláírás

Ócsa Város Önkormányzat
Fenntartó képviselőjében-polgármester

PH

Tájékoztatásul megkapják:

1. Ócsa Város Önkormányzata
2. Falu Tamás Könyvtár, Ócsa

Dátum:.....

Dátum:.....